ITÄISEN UUDENMAAN TURVALLISUUSOHJELMA

2018–2021

ASKOLA – LAPINJÄRVI – LOVIISA – MYRSKYLÄ – PORVOO – PUKKILA – SIPOO

Sisältö

1 Johdanto 3

2 Turvallisuusohjelman tavoitteet ja laadinta 4
Viiteasiakirjat 4
Turvallisuustyöryhmän kokoonpano 1.1.2018 8

3 Toimintaympäristö 9
Monimuotoista asumista 9
Väestö 10
Teollisuus ja infrastruktuuri 11
Turvallisuus kuntalaisten arjessa 11

4 Arjen turvallisuus itäisellä Uudellamaalla 13
Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 13
Tapaturmatilastot 17

5 Turvallisuusohjelman painopisteet 19
Osallisuus ja vaikuttaminen 19
Sosiaalinen media 20
Lasten ja nuorten turvallisuus 20
Työikäisten turvallisuus 24
Ikäihmisten turvallisuus 31
Vapaaehtois- ja kylätoiminta osana turvallisuustyötä 34

6 Kehittämistoimenpiteet 35

7 Seuranta 39

8 Liitteet 40

1

Johdanto

Turvallisuus on laaja kokonaisuus, jossa kansalaisten hyvinvointi, vahva sosiaalinen yhteisöllisyys, taloudellinen vakaus sekä yhteiskunnallinen elinvoimaisuus yhdistyvät. Se on oleellinen osa kaikenikäisten ihmisten arjen hyvinvointia ja yhteiskunnan häiriötöntä toimintaa. Terveellinen, turvallinen ja ympäristöarvot huomioon ottava asuinympäristö on hyvän elämän perusta. Tulevaisuuden tavoitteena on entistä tiiviimmin yhdessä toimivat asukkaat, yhdistykset ja järjestöt sekä julkiset ja yksityiset palvelut.

Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelmalla luodaan raamit alueen kuntalaisten jokapäiväisen turvallisuuden kehittämiselle ja ylläpidolle sekä asukkaiden osallistamiseen turvallisuustyöhön. Turvallisuusohjelmassa ovat mukana Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukkila ja Sipoo sekä Itä-Uudenmaan poliisi- ja pelastuslaitokset.

Ohjelma kattaa Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen ja osan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen palvelualueesta. Alue on sekä pinta-alaltaan suuri että rakenteiltaan hyvin monimuotoinen kaupungeista pienempiin kuntiin, jolloin tarpeet ja tavoitteet ovat erilaisia. Tämän vuoksi määritellään painopisteet ja tavoitteet sellaiselle tasolle, että kunnat voivat suunnitella yksityiskohdat omaan ympäristöönsä sopiviksi.

Tavoitteena ei ole kattaa kaikkia turvallisuuden osa-alueita, vaan nostaa esille kriittiset kuntalaisen arjen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja niihin liittyvät toimenpidesuositukset.

Nyt valmistunut ohjelma on alueen kolmas yhteinen turvallisuussuunnitelma. Ohjelma perustuu nykytilaan, eikä siinä ole otettu huomioon suunnitteilla olevan Sote- ja maakuntauudistuksen tuomia muutoksia. Edellinen turvallisuusohjelma oli vuosille 2015–2017.

2 Turvallisuusohjelman tavoitteet ja laadinta

Turvallisuusohjelma tukee kunnan tavoitteita sekä kunnan elinkeinotoiminnan ja elinympäristön kehittämistä. Turvallisuustyön tarkoituksena on kuntien toimintojen jatkuvuuden turvaaminen sekä turvallinen elinympäristö ja sen ylläpito. Turvallisuusohjelma linkittää turvallisuustyön myös kunnan varautumiseen ja valmiussuunnitteluun. Tämä tarkoittaa sellaisen olotilan saavuttamista, jossa kunnan asukkaiden, alueella toimivien yritysten ja yhteisöjen sekä kunnan oman toiminnan turvallisuusriskit ovat pienimmillään, ja jossa ilkivallan, rikollisuuden, tapaturmien sekä onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja häiriötilanteisiin varautuminen on tehokasta.

Itä-Uudenmaan turvallisuusohjelmassa on huomioitu valtakunnallisen sisäisen turvallisuuden ”Hyvä elämä – turvallinen arki”, -strategian paikalliset näkökohdat.

Turvallisuusohjelman tavoitteet:

- kuntalaisten turvallisuuden tunteen lisääminen
- turvallisuusongelmien ennaltaehkäisy
- eri toimijoiden yhteistyötä vaativien turvallisuuteen liittyvien ongelmien tunnistaminen
- kuntalaisten aktiivinen osallistaminen turvallisuustyössä
- turvallisuussuunnitelman mukaisten paikallisten toimenpideohjelmien laatiminen kaikissa Itä-Uudenmaan kunnissa.

Itäisen Uudenmaan turvallisuustyötä johtaa poliisin, pelastuslaitoksen ja kuntien johto. Nämä tahot ovat nimenneet moniammatillisen turvallisuusyhteistyöryhmän, joka on vastannut myös turvallisuusohjelman laadinnasta.

Turvallisuusohjelmaa on työstetty elämänkaarimallin mukaisesti. Työskentelyssä on huomioitu sisäasiainministeriön linjaamat painopistealueet ja indikaattorit, jotka mittaavat ohjelman toteutumista.

Alueen asukkailla on ollut mahdollisuus osallistua turvallisuusohjelman tekoon avoimen turvallisuuskyselyn kautta. Kysely toteutettiin maaliskuussa 2018. Sillä kerättiin ajankohtaista tietoa turvallisuussuunnittelun tueksi ja aktivoitiin kuntalaisia pohtimaan oman arjen turvallisuuskysymyksiä.

Viiteasiakirjat

Itäisen Uudenmaan turvallisuutta käsitellään useissa eri suunnitelmissa ja ohjelmissa, jotka on huomioitu turvallisuusohjelman laadinnassa.

Kuvassa 1 on esitelty ohjelmassa erityisesti huomioitavat asiakirjat ja miten turvallisuusohjelma sijoittuu osana alueellista turvallisuustyötä.

Kuva 1. Turvallisuusohjelman tausta-asiakirjat.

Kuntien strategiat

Sisäministeriö toteaa julkaisussaan 15/2014 ”Päätöksiä turvallisuudesta: Turvallisuus osaksi sähköistä hyvinvointikertomusta”, että kuntien työskentely on ollut pitkälti suunnitteluun painottuvaa ja päätösten tehokas käytäntöön vieminen jää helposti suunnittelutyön alle. Julkaisussa todetaan, että pääsääntöisesti vain kuntien strategiaan sisältyvät asiat johtavat suunnitelmista käytäntöön. Turvallisuussuunnitelmien toimenpiteiden suunnittelussa kuntien strategioilla on siis suuri painoarvo. Kunkin kunnan strategia näyttää suunnan kuntakohtaisten toimenpiteiden oikealle kohdentamiselle ja paikallisille painotuksille.

Hyvinvointikertomukset

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia tekemään hyvinvointikertomuksen. Lain pykälässä 12 todetaan, että kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laaja hyvinvointikertomus ja kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Käytännössä hyvinvointikertomus on ymmärrettävään muotoon kirjoitettu tiivis asiakirja, joka valmistellaan kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Hyvinvointikertomus sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin, suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä ja arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta ja hyvinvointipolitiikasta.

Koulujen turvallisuussuunnittelu

Perusopetuslaissa ja -asetuksessa määritellään, että opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaan opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Sillä tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan tulee kirjata mm. suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Lisäksi koulutuksen järjestäjän on seurattava oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki koskee perusopetusta sekä lukio- ja ammattioppilaitoksissa annettua opetusta.

Kouluilla on myös velvollisuus laatia pelastussuunnitelma. Velvollisuus perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja valtioneuvoston asetukseen pelastustoimesta (407/2011). Pelastussuunnitelman tarkoituksena on ennakoida vaaroja ja suunnitella toimenpiteitä hätätilanteiden ja onnettomuuksien varalta. Se sisältää kuvauksen koulun omasta valmiudesta. Pelastussuunnitelman pitämisestä ajan tasalla vastaa rehtori. Suunnittelua tukevat pelastus-, poliisi-, terveydensuojelu- ja työsuojeluviranomaiset ja opetustoimi sekä kouluissa ja oppilaitoksissa opetushenkilöstö. Pelastusviranomainen tai poliisi johtavat ja valvovat niitä suunnitelman osia, joissa johtamistehtävä kuuluu pelastustoimelle.

Valmiussuunnitelmat

Kunnilla ja viranomaisilla on valmiuslain mukaan velvollisuus varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen kaikissa oloissa. Tähän tähdätään valmiussuunnitelmilla, joiden tavoitteena on varmistaa toimintojen ylläpitäminen ja kuntalaisten turvallisuus niin normaaliajan häiriötilanteissa kuin myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa.

Kuntien toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen ja valmiussuunnittelu ovat osa normaalia toimintaa ja johtamista. Häiriötilanteessa kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista erityistilanteissa ja tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein.

Liikenneturvallisuussuunnitelmat

Kunnat tekevät yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa noin 8 vuoden välein suunnitelmia, joita aiemmin kutsuttiin liikenneturvallisuussuunnitelmiksi, mutta joiden sisältöä on viime vuosina laajennettu liikkumisen ohjauksen suuntaan. Nykyisin suunnitelmissa on mukana vahvasti kestävän liikkumisen näkökulma, mutta myös liikenneturvallisuudella on vahva rooli. Suunnitelmissa käydään läpi kuntien liikennejärjestelmää, ongelmakohtia ja liikenneturvallisuuden kehitystä. Suunnitelmissa myös esitetään keinoja liikennekasvatuksen järjestämiseksi erityisesti koululaisille. Toimenpideohjelmiin kirjataan myös infrarakentamisen hankkeita, joilla liikenneturvallisuutta voidaan parantaa.

Kylien turvallisuussuunnittelu

Kylän oma turvallisuussuunnitelma on kylän, kyläyhteisön tai useamman kylän yhteinen ja sen vahvuutena on paikallisuus ja olosuhteiden tunteminen. Se on asukkaiden laatima kirjallinen dokumentti siitä, mitkä asiat voivat uhata turvallisuutta kylässä, ja mitä näille asioille pitäisi tehdä, jotta turvallisuus paranisi.

Turvallisuussuunnitelma tehdään oman kylän tarpeesta, omalle kylälle ja kyläläisille ja sen laatiminen tuo ihmiset yhteen, luo kollektiivista tahtoa ja joukkovoimaa. Se tuo esille puutteita joihin itse voi vaikuttaa pienelläkin panostuksella ja tarjoaa kyläläisille erilaisia mahdollisuuksia olla mukana vaikuttamassa.

Kylän turvallisuussuunnitelma on kartoitus nykytilanteesta ja suunnitelma, josta käy ilmi toimenpiteet, tekijät ja aikataulu. Siihen voi sisältyä esim. tie- ja liikenneturvallisuuteen liittyviä asioita, luonnonnonettomuuksiin ja luonnonoloihin varautuminen, ilkivallan ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy, kylätalon/yhteisten kokoontumispaikkojen turvallisuus, tapaturmiin ja tulipaloihin varautuminen ja niiden ennaltaehkäisy sekä turvallisuuteen liittyvistä asioista tiedottaminen.

Mukana suunnittelussa on alueen kyläasiamies ja tarpeen mukaan edustajia ja asiantuntijoita kunnista sekä poliisi- ja pelastuslaitoksista. Valmis suunnitelma saatetaan kaikkien kyläläisten tietoon ja kunnan käyttöön. Suunnitelma päivitetään kerran vuodessa ja samalla raportoidaan toteutuneista toimenpiteistä.

Turvallisuustyöryhmän kokoonpano 1.1.2018

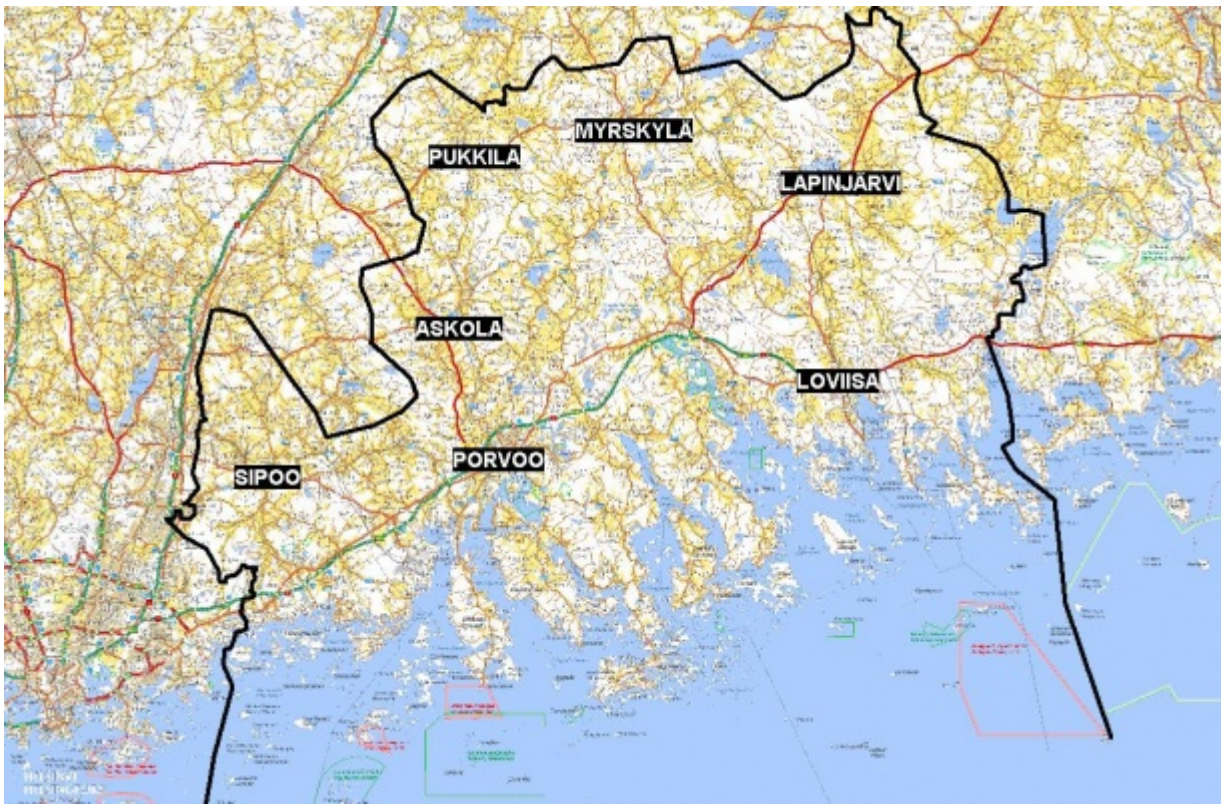
Hannu Leino, vanhustyön johtaja, Askola
Susanne Sjöblom, hallintojohtaja, Lapinjärvi
Leif Eriksson, päällikkö, vapaa-aikatoimi, Loviisa
Jaana Iivonen, palvelupäällikkö, lasten ja nuorten palvelut, Loviisa
Matti Latva-Pirilä, hallintojohtaja, Myrskylä
Maria Andersson, palvelujohtaja, lapsi-ja perhepalvelut, Porvoo, työryhmän puheenjohtaja
Rikard Lindström, koulutusjohtaja, ruotsinkieliset koulutuspalvelut, Porvoo
Hanna Linna-Varis, liikenneinsinööri, Porvoo
Ann-Sofie Nylund, suunnittelija, Porvoo, työryhmän sihteeri
Tuija Öberg, kehittämispäällikkö, Porvoo
Pernilla Eriksén, vs. palvelupäällikkö, työikäisten palvelut, Sipoo
Bodil Grön, Lasten, palvelujohtaja, nuorten ja perheiden palvelut, Sipoo
Rita Lönnroth, erikoissuunnittelija, Sipoo
Olavi Merihaara, komisario, Itä-Uudenmaan poliisilaitos
Santeri Pohjolainen, palotarkastaja, Itä-Uudenmaan Pelastuslaitos
Tomi Pursiainen, riskienhallintapäällikkö, Itä-Uudenmaan Pelastuslaitos
Li-Marie Santala, kyläasiamies, Silmu-kylät

3 Toimintaympäristö

Itä-Uusimaa on toimintaympäristönä elinvoimainen. Sijainti rannikolla pääkaupunkiseudun itäisessä kupeessa on elinkeinoelämän kannalta ihanteellinen ja alue tunnetaankin vetovoimaisena ja kilpailukykyisenä.

Monimuotoista asumista

Itäisen Uudenmaan seudulle tunnuksenomaista on monimuotoisuus – sekä maantieteellisesti että infrastruktuurin kannalta katsottuna vaihtelut ovat merkittäviä. Seudulla on niin kaupunkialueita, kuntakeskuksia kuin pieniä kyläkeskittymiä ja haja-asutusalueita. Asuinympäristöt vaihtelevat keskustoista sokkeloiseen saaristoon ja idyllisiin maaseutumaisemiin, miljööt historiallisesta moderniin. Välimatkat ovat pitkiä ja julkiset palvelut keskittyvät kuntien ja kaupunkien keskusta-alueille.

Kuva 2. Itäisen Uudenmaan alue karttakuvana. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos.

Väestö

Väestön ikärakenne on koko Suomen väestöön verrattuna aavistuksen keskimääräistä nuorempi. Itä-Uudenmaan väestölle tunnuksenomaista on kaksikielisyys. Ruotsinkielisiä on koko alueella 29,6 % väestöstä.

	Väkiluku 31.12.2017	0–14-vuotiaat %	15–64-vuotiaat %	65 vuotta täyttäneet %	Suomen-kieliset %	Ruotsin-kieliset %	Muut %
Koko Suomi	5 513 130	16,1	62,5	21,4	88,0	5,2	6,8
Itä-Uudenmaan kunnat	97 159	17,4	61,5	21,1	65,0	29,6	5,4
Askola	4 990	20,5	60,9	18,6	94,3	3,2	2,5
Lapinjärvi	2 706	14,6	56,7	28,7	63,7	31,1	5,2
Loviisa	15 085	14,2	58,6	27,2	55,3	40,8	3,9
Myrskylä	1 969	16,4	56,8	26,8	87,2	9,2	3,6
Porvoo	50 159	17,5	62,2	20,3	64,0	29,4	6,6
Pukkila	1 940	17,3	60,0	22,7	96,2	0,9	2,9
Sipoo	20 310	19,5	63,2	17,3	62,8	32,5	4,7

Taulukko 1. Itä-Uudenmaan väestö. Tilastokeskus.

Itäisellä Uudellamaalla asuu maahanmuuttajia lähes sadasta eri maasta. Vuonna 2017 ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä oli 4,0 %, yhteensä 3 889 henkilöä. Suurin osa alueelle asettuneista maahanmuuttajista on työn, opiskelun, avioliiton tai opiskelun kautta oleskeluluvan Suomeen saaneita henkilöitä.

Vuoden 2017 lopussa 5,4 % itäuusmaalaisista puhui muita kuin kotimaisia kieliä, yhteensä 5 230 henkilöä. Suurimmat kieliryhmät olivat viroa/eestiä puhuvat (1 095 henkilöä) ja venäjää puhuvat (953 henkilöä).

Valtakunnallinen pakolaistilanne vuosina 2015–2016 heijastui myös Itä-Uuteenmaahan. Kuntiin perustettiin vastaanottoyksikköjä ja osa paikkakunnalle asettuneista pakolaisista jäi seudulle asumaan saatuaan oleskeluluvan Suomeen.

Kunnilla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen seurannasta ja suunnittelusta paikallistasolla. Kotouttamislain velvoitteet koskevat kaikkia maahanmuuttajia maassaolon perusteesta riippumatta. Porvoolla, Sipoolla, Loviisalla ja Lapinjärvellä on kunnanvaltuustoissa hyväksytyt ohjelmat maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.

Itä-Uudenmaan turvallisuustilanteeseen ja rikostilastoihin ei maahanmuutolla ole ollut suuria vaikutuksia. Maahanmuuttajien määrä alueen väestöstä on vähäinen ja siitä syystä maahanmuuttajien osuus on vähäinen poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaismäärässä.

Teollisuus ja infrastruktuuri

Oman leimansa itäisen Uudenmaan turvallisuusnäkökulmaan tuo alueen teollisuus.

Porvoon Kilpilahdessa sijaitsee Pohjoismaiden suurin öljynjalostuksen ja kemianteollisuuden keskus. Kilpilahden teollisuusalueella toimii mm. Euroopan suurimpiin lukeutuva Neste Oil Oyj:n polttoainejalostamo, tavaramäärässä mitattuna Suomen suurin satama, mittava maantiejakeluterminaali, rautatievaunujen purkausterminaali sekä teknologiakeskus koelaitoksineen.

Loviisassa Hästholmenin saarella sijaitsee Suomen ensimmäinen ydinvoimalaitos. Fortum Power and Heat Oy:n omistuksessa olevalla Loviisan ydinvoimalaitoksella on kaksi voimalaitosyksikköä. Ydinvoimalaitoksen vuosituotanto vastaa hieman yli kymmentä prosenttia Suomen vuotuisesta sähköntuotannosta.

Itä-Uudellamaalla on useita logistiikkakeskuksia. Teollisuuskeskittymiensä vaikutuksesta Itä-Uudenmaan alueen kemikaalikuljetusmäärät ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna erittäin suuret ja tavarakuljetusten määrä on niin ikään merkittävä.

Kuva 3. Kilpilahden lähialueella jaettava turvallisuustiedote (lähde: kilpilahti.fi)

Maantieverkoston tärkeimmät väylät ovat moottoritienä koko alueen läpi kulkeva itä-länsisuuntainen valtatie 7, öljytienä tunnettu seututie 148, Mäntsälän tieksi kutsuttu kantatie 55 sekä valtatie 6. Näin alueen teollisuuden vaikutus on merkittävä myös ympäristökuntien turvallisuusnäkökulmaan.

Suomenlahden öljykuljetukset muodostavat merkittävän riskin Itä-Uudenmaan ranta- ja merialueelle. Suomenlahden alueella on jatkuvasti noin 20 öljytankkeria, joiden lastina voi olla jopa 150 000 tonnia öljyä.

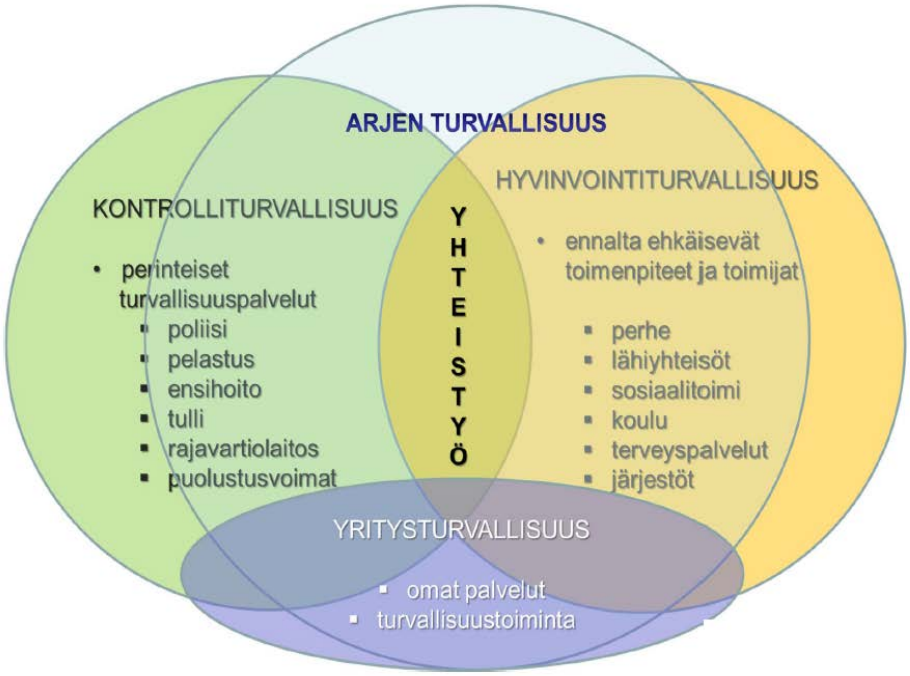
Turvallisuus kuntalaisten arjessa

Arjen turvallisuus muodostuu useista tekijöistä. Turvallisuuden käsite on laajentunut perinteisestä kontrolliturvallisuudesta myös hyvinvoinnin ja yritysturvallisuuden kokonaisuuksiin. Paikallisen turvallisuussuunnittelun ja -työn tavoitteena on ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta ja vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää sekä niistä aiheutuvia vahinkoja.

Turvallisuus nähdään tiiviinä osana ihmisen ja yhteiskunnan arkea – siihen voidaan vaikuttaa jokapäiväisten valintojen ja pientenkin panostusten kautta. Kuntalaisia kannustetaan osallistumaan oman elinympäristön turvallisuuden vahvistamiseen, ja siksi on tärkeää löytää sopivat menetelmät siihen, kuinka kuntalaiset voidaan osallistaa turvallisuustyöhön.

Asuinympäristön turvallisuus vaikuttaa asukkaiden elämänlaatuun ja hyvinvointiin. Turvallisen ympäristön kokemus syntyy monista eri tekijöistä. Näitä ovat mm. asuinympäristön viihtyisyys, arkiliikuntamahdollisuudet, toimiva joukkoliikenne, yhteisöllisyys sekä vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet. Hyvässä elinympäristössä meistä jokainen, lapsista ikäihmisiin, voi liikkua ja kohdata

muita ihmisiä turvallisesti. Ympäristö on esteetön ja tarvittavat palvelut sekä virkistäytyminen on vaivattomasti saavutettavissa. Turvallisessa ympäristössä ketään ei suljeta pois. Kaikki asukkaat voivat olla osallisia oman ympäristönsä kehittämisessä.

Kuva 4. Arjen turvallisuus. Sisäministeriön julkaisu 15 / 2014: Päätöksiä turvallisuudesta. Turvallisuus osaksi hyvinvointikertomusta. Sisäministeriö 2014.

Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella voidaan edistää ympäristön turvallisuutta. Liikenteen suunnittelussa liikkumisen turvallisuus on perinteisesti hyvin keskeinen lähtökohta. Rakennusten suunnittelussa esimerkiksi turvalliset rakenteet, kestävien materiaalien käyttö, erilaiset hälyttimet ja esteettömät ratkaisut parantavat kaikkien turvallisuutta. Tie-, katu-, puisto- ja muu ympäristönsuunnittelu muokkaavat ympäristöä. Turvallisuuden kannalta hyvät suunnitteluratkaisut ja toteutus ovat usein aivan samoja suunnitteluperiaatteita ja käytäntöjä, joilla pyritään hyvään ja viihtyisään ympäristöön. Esimerkiksi ympäristön miellyttävä mittakaava, sopiva valaistus ja hyvä kevyen liikenteen väylien kunnossapito kaikkina vuodenaikoina edistävät arjen turvallisuutta. Elävät ja moni-ilmeiset alueet ja kaupunkitilat edistävät ihmisten välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista kontrollia.

Liikenneturvallisuus on perinteisen käsityksen mukaan kuulunut poliisin vastuualueeseen. Poliisin kouluissa antamat liikenneturvallisuustunnit ovat hyvin vanha perinne. Nykyisin liikenneturvallisuusasioiden katsotaan olevan poliisin ja hyvin monen liikenneturvallisuuden parissa vaikuttavan viranomaisen ja yhteistyökumppanin yhteinen asia. Tämän vuoksi poliisi tekee tiiviisti yhteistyötä monien tahojen kanssa, esimerkiksi kuntien ja liikenneturvallisuusjärjestöjen kanssa paikallisissa liikenneturvallisuustyöryhmissä. Liikenneturvallisuusvaikuttajien yhteisellä vastuulla on tämän lisäksi muun muassa tiedottaminen, valistaminen, analyysitoiminta ja valvonta. Toimijat ovat yhdessä kehittäneet palautteen keräämistä muun muassa sosiaalisen median kautta ja toimintaa suunnitellaan palautteen ja operatiivisten analyysien avulla. Esimerkkinä poliisin tietojohtoisesta työn suunnittelusta ja johtamisesta mainittakoon, että kansalaisten esittämien valvontapyyntöjen ja poliisin omien analyysiohjelmien avulla kohdennetaan liikennevalvontaa. Lisäksi kuntien ja kaupunkien liikenneturvallisuussuunnitelmien tekeminen on hyvä esimerkki vuorovaikutteisesta kehittämisestä asukkaiden ja eri liikenneturvallisuusvaikuttajien kanssa.

4 Arjen turvallisuus itäisellä Uudellamaalla

Asukkaiden kokemukset arjen turvallisuudesta ovat tärkeä osa turvallisuusohjelmaa. Ohjelman yhtenä tavoitteena on aktivoida asukkaita löytämään niitä keinoja, joilla he voivat itse osallistua asuinympäristönsä turvallisuuden lisäämiseen.

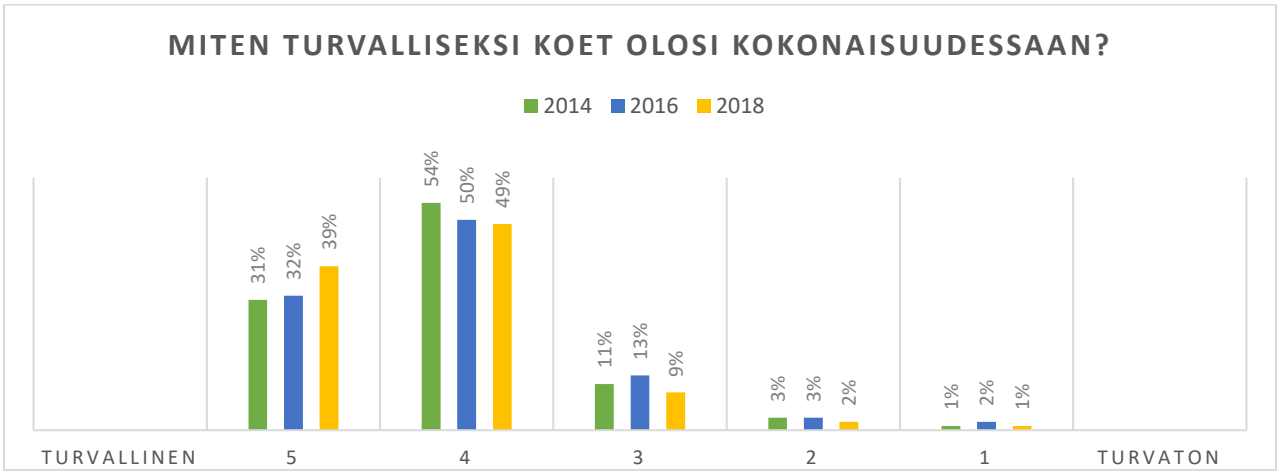
Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely

Turvallisuustyöryhmä toteutti arjen turvallisuutta käsittelevän kyselyn maaliskuussa 2018 kolmatta kertaa. Aikaisemmat kyselyt toteutettiin vuosina 2014 ja 2016. Itäisen Uudenmaan turvallisuuskyselyllä haluttiin selvittää asukkaiden kokemaa turvallisuuden tunnetta ja löytää turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia seikkoja. Yksi tärkeä tavoite oli herättää keskustelua siitä, millä keinoin kukin voi itse vaikuttaa omaan ja läheistensä arjen turvallisuuteen. Kyselyn laadinnassa kiinnitettiin huomiota positiiviseen näkökulmaan.

Kysely toteutettiin avoimena kyselynä verkossa ja paperiversiona kirjastoissa. Kyselyyn saatiin yhteensä 721 vastausta (2016 n= 935 ja 2014 n=522). Vastaajista 88,5 % vastasi suomenkieliseen kyselyyn ja loput ruotsinkieliseen.

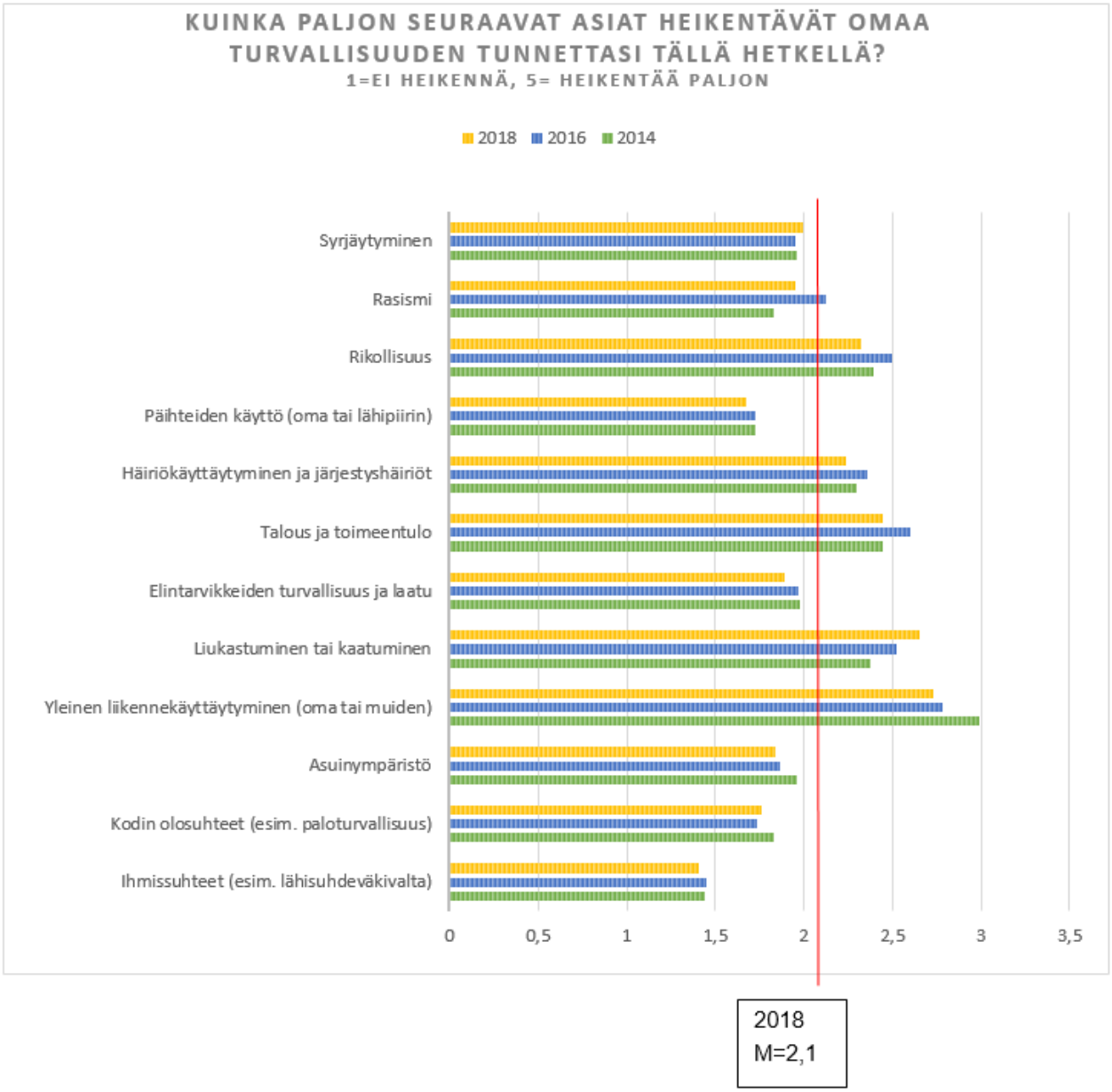
Kyselyssä arjen turvallisuutta lähestyttiin kolmesta eri näkökulmasta: turvallisuuden tunnetta heikentävät seikat, turvallisuuden tunnetta vahvistavat seikat sekä omat vaikutusmahdollisuudet turvallisuuteen. Tulokset esitellään edellisten vuosien tulosten rinnalla, jotta turvallisuudentunteen kehitystä voidaan arvioida. Vuoden 2018 kyselyn tulokset ovat kuvioissa keltaisena.

Kyselyyn vastanneista 88 % koki oman turvallisuuden tunteensa erittäin hyväksi tai hyväksi, mikä on 6 % enemmän kuin edellisessä kyselyssä. 3 % vastanneista koki olonsa turvattomaksi, mikä on samaa luokkaa kuin edellisissä kyselyissä.

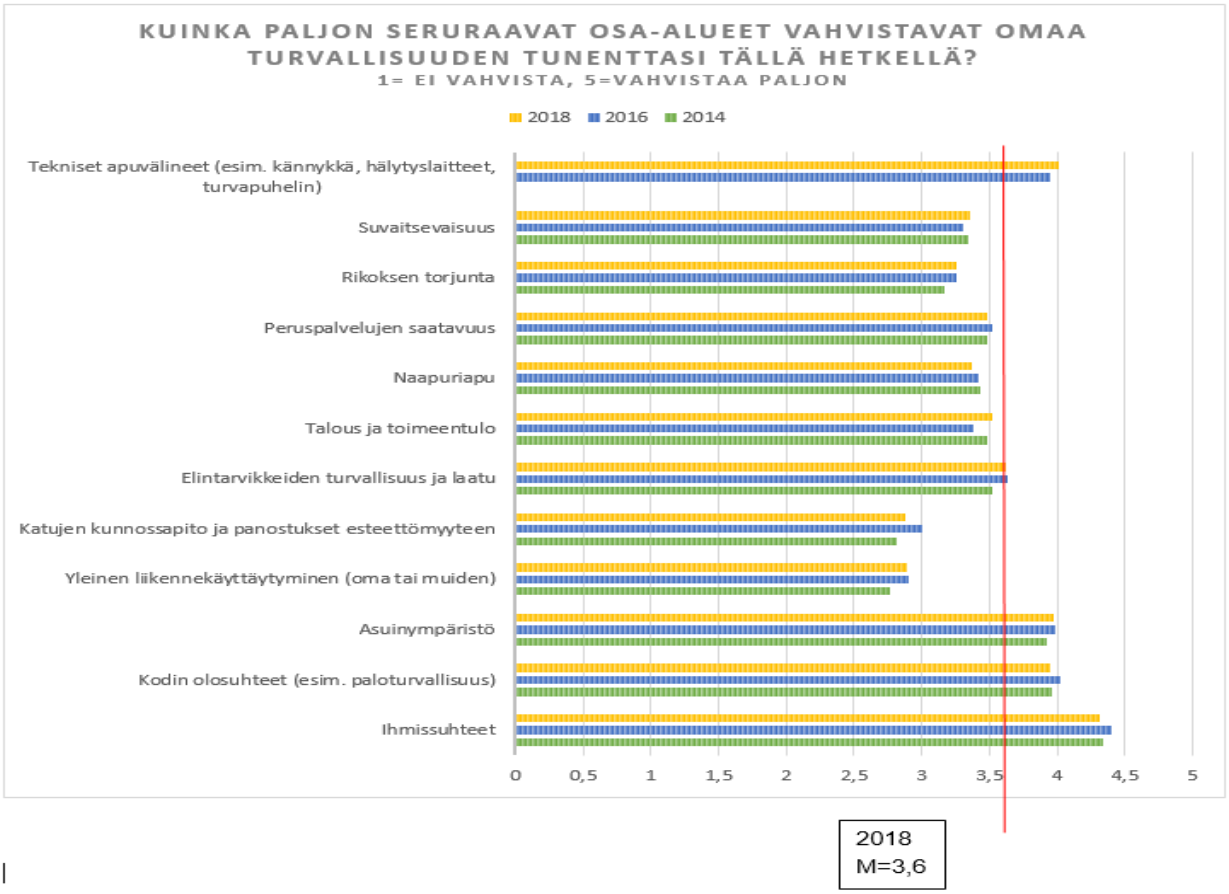
Kaavio 1. Miten turvalliseksi koet olosi kokonaisuudessaan? Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 2018.

Turvallisuuden tunnetta eniten heikentäväksi seikaksi nousi yleinen liikennekäyttäytyminen, kuten myös edellisinä vuosina. Liukastuminen ja kaatuminen, talous ja toimeentulo sekä rikollisuus olivat seuraavia turvallisuuden tunnetta syöviä seikkoja. Edelliseen kyselyyn verraten varsinkin liukastuminen ja kaatuminen olivat nousseet turvallisuutta paljon heikentävänä seikkana.

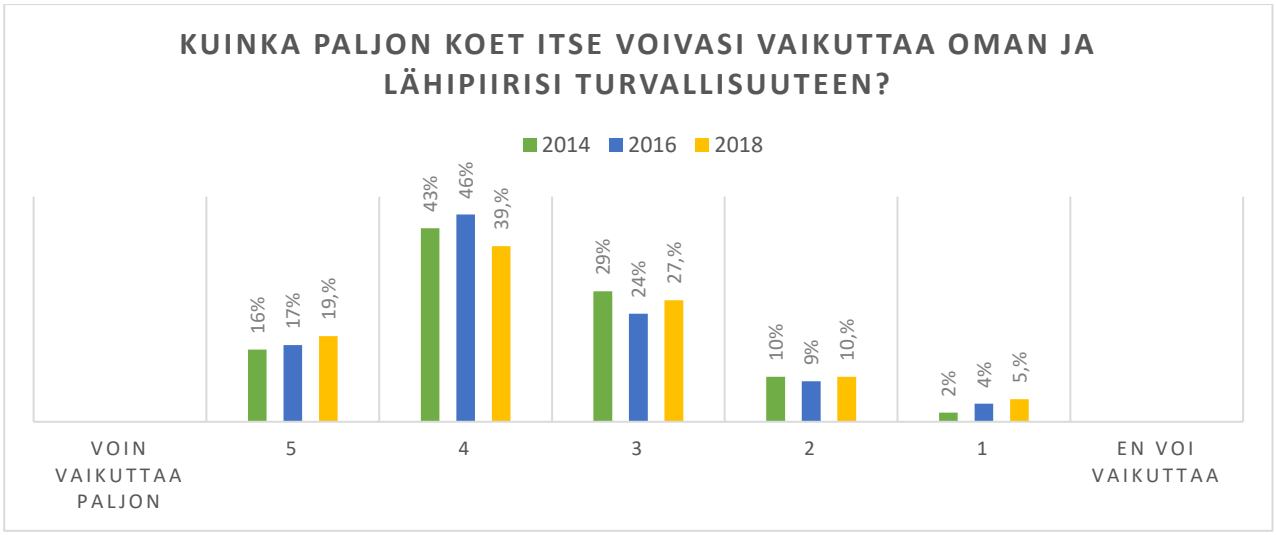
Kaavio 2. Kuinka paljon eri asiat heikentävät omaa turvallisuuden tunnetta tällä hetkellä? Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 2018.

Turvallisuuden tunnetta vahvistivat ns. pehmeät arvot, ihmissuhteet päällimmäisenä. Kodin olosuhteet, asuinympäristö sekä tekniset apuvälineet kuten kännykkä, hälytyslaitteet ja turvapuhelimet koettiin myös turvallisuuden tunnetta vahvistavina tekijöinä.

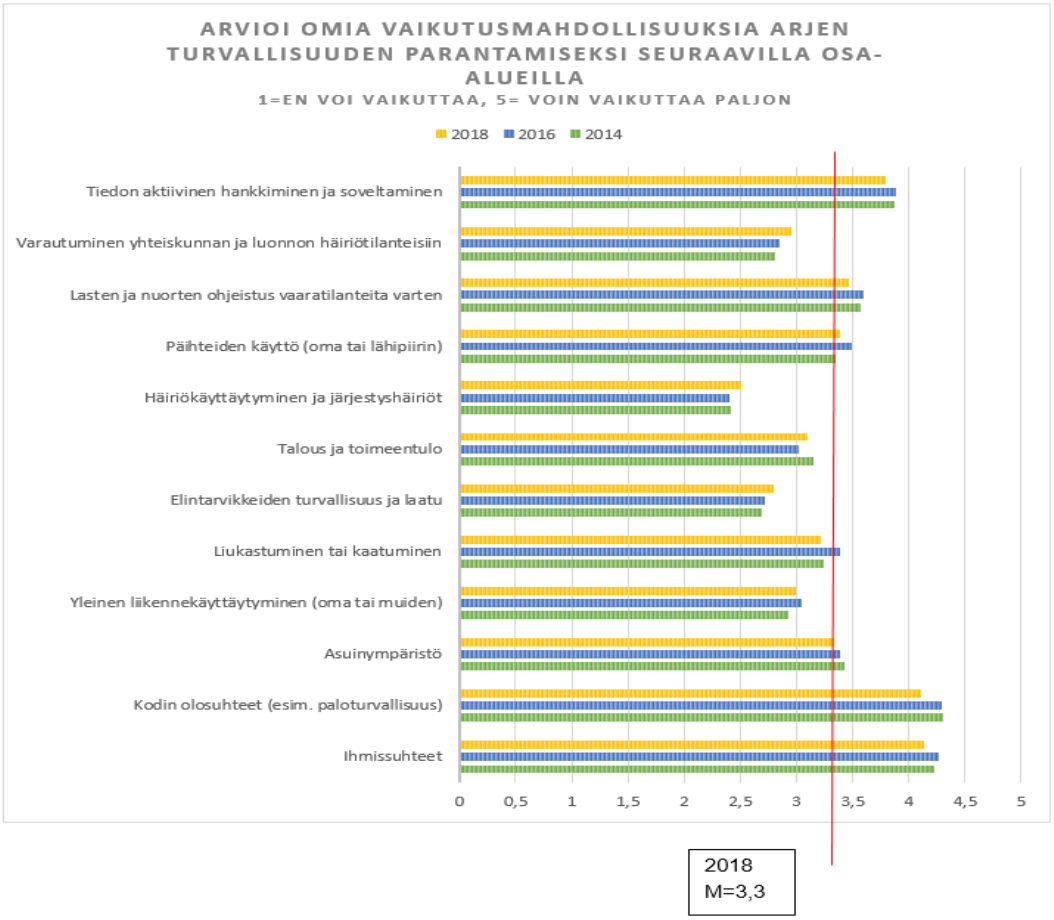
Kaavio 3. Kuinka paljon eri osa-alueet vahvistavat omaa turvallisuuden tunnetta tällä hetkellä? Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 2018.

Kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa omaan ja lähipiirin turvallisuuteen oli hiukan laskenut viime kyselyyn verraten. 58 % vastaajista koki, että he pystyvät vaikuttamaan erittäin paljon tai paljon, kun vastaava osuus oli 2016 63 %. 15 % vastaajista koki, etteivät he pystyneet juurikaan vaikuttamaan turvallisuuteen, mikä on hiukan isompi osuus kuin edellisinä vuosina.

Kaavio 4. Kuinka paljon koet itse voivasi vaikuttaa oman ja lähipiirisi turvallisuuteen? Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 2018.

Ne osa-alueet, joissa vastaajat kokivat mahdollisuuden vaikuttaa omaan ja lähipiirin turvallisuuteen olivat ihmissuhteet, kodin olosuhteet sekä tiedon aktiivinen hankkiminen ja soveltaminen. Myös lasten ja nuorten ohjeistus nousi esille tärkeänä vaikuttamismahdollisuutena. Vähiten koettiin mahdollisuutta vaikuttaa häiriökäyttäytymiseen ja järjestyshäiriöihin sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun.

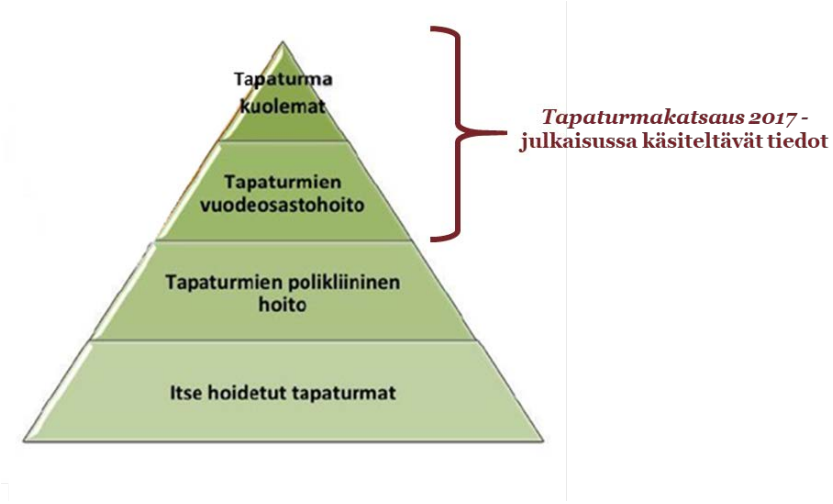
Kaavio 5. Arviot omista vaikuttamismahdollisuuksista arjen turvallisuuden parantamiseksi eri osa-alueilla. Itäisen Uudenmaan turvallisuuskysely 2018.

Kyselyssä 2018 oli edellisten kyselyjen tapaan kaksi avointa vastausta: *Millä toimenpiteillä pyrit vaikuttamaan oman tai lähipiirisi arjen turvallisuuteen? sekä Onko tämä kysely herättänyt kysymyksiä tai muuttanut ajatuksia arjen turvallisuudesta?* Avoimia vastauksia tuli runsaasti, yli 200, molempiin kysymyksiin. Ensimmäiseen, omaan ja lähipiirin turvallisuuteen vaikuttamiseen, vastauksissa nousi vahvasti esille oman kodin tuvallisuudesta huolehtiminen, oma hyvä käytös sekä läheisten että kanssaihmisten seurassa. Toiseen kysymykseen, kyselyn herättämistä kysymyksistä ja ajatuksia arjen turvallisuudesta, tuli runsaasti terveisiä viranomisille ja kommentteja asuinalueen puutteista. Teiden kunnossapitoa ja liikennevalvontaa toivottiin enemmän, hiekoitusta, pyöräväyliä ja linja-auto vuoroja.

Tapaturmatilastot

Itä-Uudenmaan alueen tapaturmatilastotiedot ovat Työ- ja hyvinvointilaitoksen (THL) tapaturmakatsaus 2017 julkaisusta. Tilastoissa käsitellään vakavimpia, eli kuolemaan tai sairaaloiden vuodeosastohoitoon johtaneita tapaturmia (Kuva 5). On kuitenkin hyvä muistaa, että iso osa tapaturmista hoidetaan polikliinisesti. Tilastot eivät käsittele polikliinisesti hoidettavia tapaturmapotilaita, koska niistä ei toistaiseksi ole saatavilla riittävän luotettavaa tietoa rekistereistä.

Jokaista tapaturmakuolemaa kohti voidaan arvioida aiheutuvan noin 30-kertainen määrä tapaturmista johtuvia vuodeosasto-hoitoja ja 200-kertainen määrä polikliinisesti hoidettuja tapaturmia.

Kuva 5. Tapaturmakatsauksessa käsiteltävät tiedot. THL.

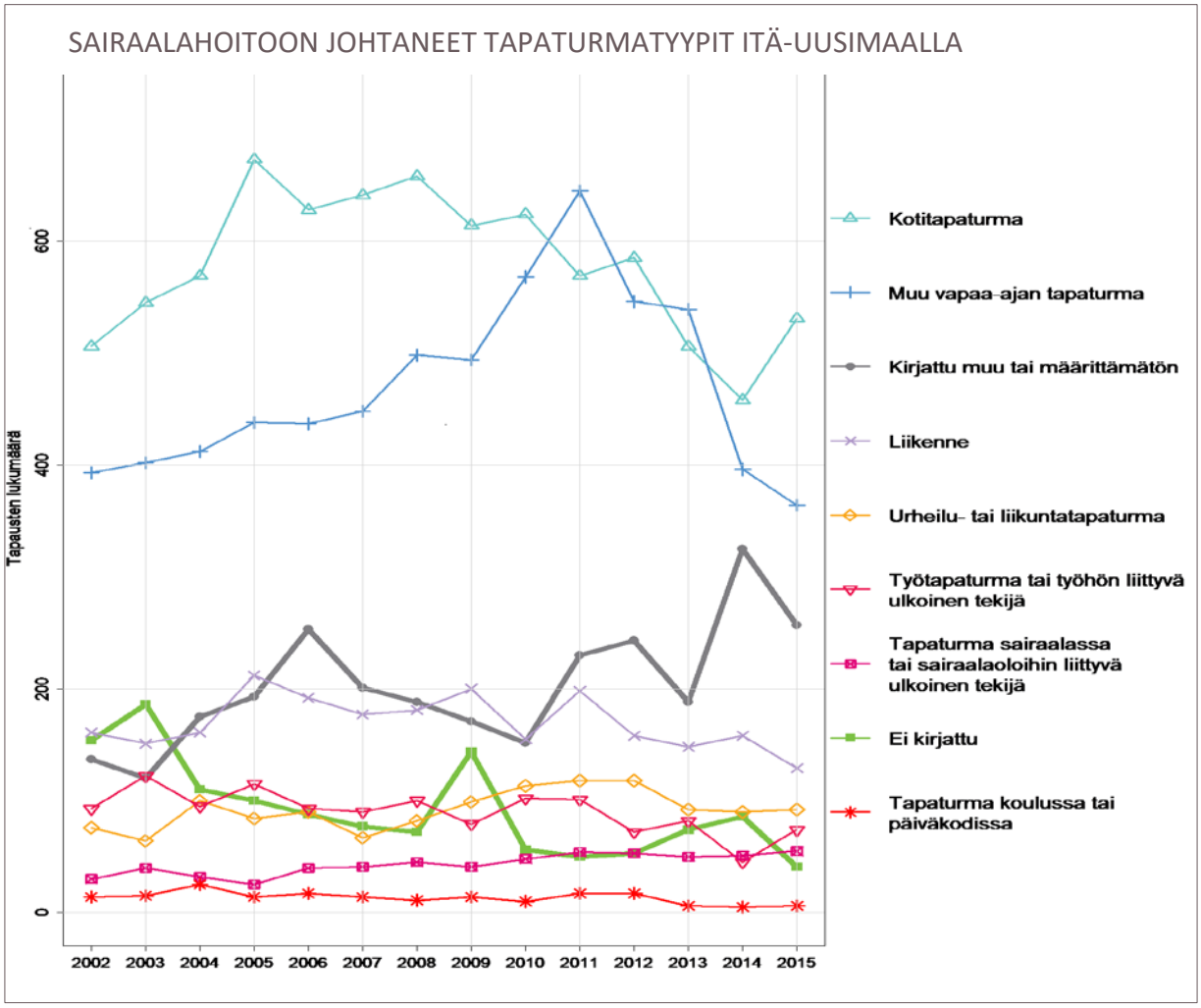
Alla olevassa taulukossa esitetään arvioita tapaturman ja väkivallan aiheuttamien hoitojaksojen kustannuksista erikoissairaanhoidon osalta. Koska luvut perustuvat koko Suomesta laskettuihin diagnoosiryhmäkohtaisiin hoitokustannuksiin ne eivät suoraan kerro alueen todellisia, toteutuneita kustannuksia mutta antavat viitteitä kustannusten suuruusluokasta. Huomattava osa tapaturmien kustannuksista syntyy perusterveydenhuollossa ja sairauspoissaoloina (kuva 5). Näitä kustannuksia ei kuitenkaan ole alla olevassa taulukossa, koska niistä ei ole saatavilla valtakunnallisesti luotettavaa tietoa.

Alue	Hoitojaksojen kustannukset (tuhatta euroa)
Koko Suomi	520 502
Koko alue	7 495
Askola	408
Lapinjärvi	210
Loviisa	1 206
Myrskylä	110
Porvoo	4 049
Pukkila	313
Sipoo	1 201

Taulukko 2. Tapaturman ja väkivallan aiheuttamien hoitojaksojen kustannukset vuonna 2015. THL.

Kuvion 6 perusteella kotitapaturmat ja muut vapaa-ajan tapaturmat ovat yleisimpiä. Tilastoista selviää myös, että kaatuminen ja putoaminen on yli 65-vuotiailla selvästi yleisin tapaturman syy. Hoitojaksojen lukumäärän, hoitopäivien ja potilaiden määrän perusteella kaikissa ikäluokissa merkittävin tapaturmatyyppi on kaatuminen ja putoaminen. Tämän tapaturmaluokan osuus on noin 60–70 % kaikista alueen tapaturmista.

Kuolemaan johtaneista tapaturmista korostuvat yli 65-vuotiailla kaatuminen ja putoaminen. Vastaavasti työikäisillä (30–54-vuotiaat) eniten tapaturmaisia kuolemia tapahtuu liikenteessä ja päihteiden seurauksena. (Tapaturmakatsaus 2017, Työ- ja hyvinvointilaitos THL)

Kaavio 6. Sairaalahoitoon johtaneet tapaturmatyypit Itäisen Uudenmaan alueella vuosina 2002–2015. THL

5 Turvallisuusohjelman painopisteet

Turvallisuustyöryhmä on tarkastellut turvallisuutta ja kuntalaisilta saatua palautetta ja koonnut keskeisimmät teemat toimenpidesuosituksineen. Turvallisuusohjelma on laadittu elämänkaarimallin mukaisesti.

Osallisuus ja vaikuttaminen

Hyvä elinympäristö on elämänlaadun kannalta olennainen tekijä. Laadukas ja kaikin tavoin toimiva elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa erilaisilla ihmisillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämän järjestämiseen ja perustarpeiden tyydyttämiseen: asumiseen, palveluiden käyttämiseen, työssäkäyntiin, ulkoiluun, harrastuksiin, mutta myös lepoon ja yksityisyyteen. Hyvä elinympäristö on myös ekologisesti kestävä. (Ympäristöministeriö 2013).

Osallisuus ja osallistuminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön kokemukseen omasta hyvinvoinnistaan ja terveydestään. Kokiessaan osallisuutta yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin. Osallisuutta voidaan mitata esimerkiksi järjestötyöhön ja päätöksentekoon osallistumisella.

Turvallisuussuunnittelussa on tärkeää muistaa, että yleensä niin sanottu kärkitieto alueen turvallisuustilanteesta ja -riskeistä löytyy juuri alueen asukkailta.

Yleisellä tasolla voidaan myös todeta, että lähiympäristön siisteys ja yleinen viihtyvyys vaikuttavat sekä ihmisten turvallisuuteen että turvallisuuden tunteeseen. Tutkimusten mukaan ympäristön sotkuisuus ja epäviihtyisyys lisäävät rikoksia. Piha-alueiden ja kulkuväylien kunnossapidolla ja siisteydellä voidaan vähentää tapaturmien riskiä. Esimerkiksi talvella tehokkaalla liukkauden estolla pystytään ehkäisemään liukastumisia.

Osallistumismahdollisuuksien lisääminen sellaiseen toimintaan, joka lisää kuntalaisen oman elinympäristön ja asuinalueen turvallisuutta ja viihtyvyyttä, on tehokas tapa lisätä asukkaiden turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Silloin asukkaiden tarpeet tulevat paremmin otetuksi huomioon, yhdessä tekeminen edistää myös yhteisöllisyyttä.

Osallistamisen keinoja

Etenkin maaseudulla ja haja-asutusalueilla asukkaiden osallistumisen merkitys kasvaa, kun välimatkat ovat pidempiä ja palvelut keskittyneitä kaupunkialueille. Asukkaiden turvallisuutta ja asuinalueiden viihtyisyyttä voidaan parantaa naapuriavulla sekä kannustamalla asukas- ja kyläyhdistyksiä ja muita alueellisia yhteisöjä tekemään oman kylän tai asuinalueen turvallisuussuunnitelma. Nämä turvallisuussuunnitelmat tulee kytkeä osaksi kuntien turvallisuusohjelmia ja kunnat tulee ottaa mukaan niiden toteuttamiseen.

Turvallisuuskävelyjä järjestetään osallistumisen lisäämiseksi. Turvallisuuskävelyyn osallistuu asukkaiden lisäksi edustajia kuntien keskeisistä toimijoista, esimerkiksi katujen ja teiden kunnossapidosta sekä rakentamisen suunnittelusta. Kouluteiden turvallisuutta on hyvä kartoittaa turvallisuuskävelyillä. Niin sanotut "läheltä piti -tilanteet" eivät tilastoidu eikä niistä aina ilmoiteta viranomaisille.

Asukkaita voidaan myös aktivoida asiaan liittyvillä kyselytutkimuksilla sekä asukkaille järjestetyissä kuulemis-/infoilloissa, joissa pyydetään ongelmien esille nostamisen lisäksi myös ehdotuksia turvallisuuden tunteen lisäämiseksi. Iltoihin voidaan myös liittää informaatiota turvallisuutta lisäävistä välineistä ja teknisistä ratkaisuista.

Viihtyvyyden osalta erilaiset kampanjat siisteyden ylläpitämiseksi ovat tehokkaita paitsi rikosten ennalta estämiseksi myös yhteisöllisyyden lisäämiseksi. Esimerkiksi "roska päivässä - liike" lähtee siitä, että siisti ympäristö ennaltaehkäisee roskaamista. Siisti ympäristö myös lisää ihmisten turvallisuuden tunnetta. Roskainen ympäristö taas lisää turvattomuutta, välinpitämättömyyttä ja muita ongelmia. Roskaliike on saanut monen roskaajan kyseenalaistamaan ja muuttamaan toimintatapojaan.

Sosiaalinen media

Uudet teknologiset ratkaisut ja innovaatiot ovat mullistaneet päivittäisten asioiden hoitamista ja ihmisten välisiä kommunikaatiomuotoja. Teknologian avulla on mahdollista parantaa niin kotona selviytymistä ja turvallisuutta, elämänlaatua kuin palvelujen saatavuutta. Yhteyksien pitäminen ja vuorovaikutus läheisten ja esim. hoitohenkilökunnan kanssa helpottuu digimaailmassa.

Sosiaalisen median käyttöön liittyy kuitenkin myös riskejä ja erilaisia haasteita, jotka on tarpeellista tiedostaa ja tunnistaa. Lasten ja nuorten kohdalla tyypillisimpiä nettiongelmia ovat toistuva häirintä, ei-toivottu yhteydenpito, kunnianloukkaus tai yksityisten tietojen levittäminen ja identiteettivarkaudet. Sosiaalisen median ongelmia ovat myös valeuutisten levittäminen ja petokset. Tärkeää on myös löytää omassa ajankäytössään tasapaino verkon ja muun toiminnan välille.

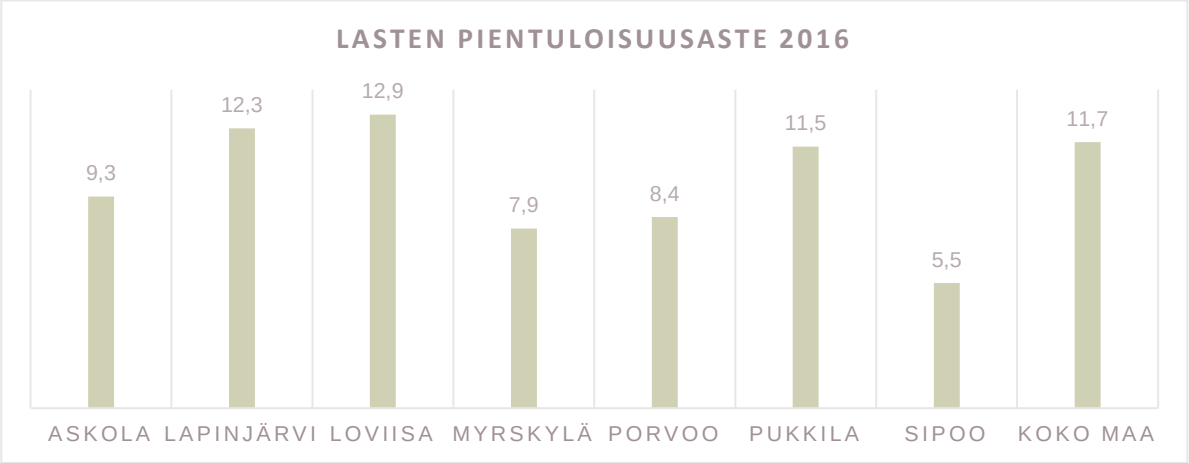
Lasten ja nuorten turvallisuus

Alueen kuntien välillä on suuria eroja syntyvyydessä ja lapsiperheiden määrässä (taulukko 3). Alueen kunnista Askolassa, Porvoossa, Pukkilassa ja Sipoossa on 0–6-vuotiaiden osuus väestöstä korkeampi kuin maan keskiarvo, joka on 7,3 %.

0-6 -vuotiaiden osuus väestöstä (%) v. 2017	
Askola	8,7
Lapinjärvi	5,8
Loviisa	6,1
Myrskylä	6,7
Porvoo	7,5
Pukkila	7,7
Sipoo	8,0
Koko maa	7,3

Taulukko 3. 0-6-vuotiaiden osuus väestöstä v. 2017. THL Sotkanet.

Lasten ja nuorten turvallisuuteen vaikuttaa olennaisesti vanhempien hyvinvointi. Materiaalinen hyvinvointi alueella on keskimääräisesti koko maata parempi. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan lasten pienituloisuusaste jää suurimmassa osassa itäisen Uudenmaan kuntia alle koko maan keskiarvon (14,3).

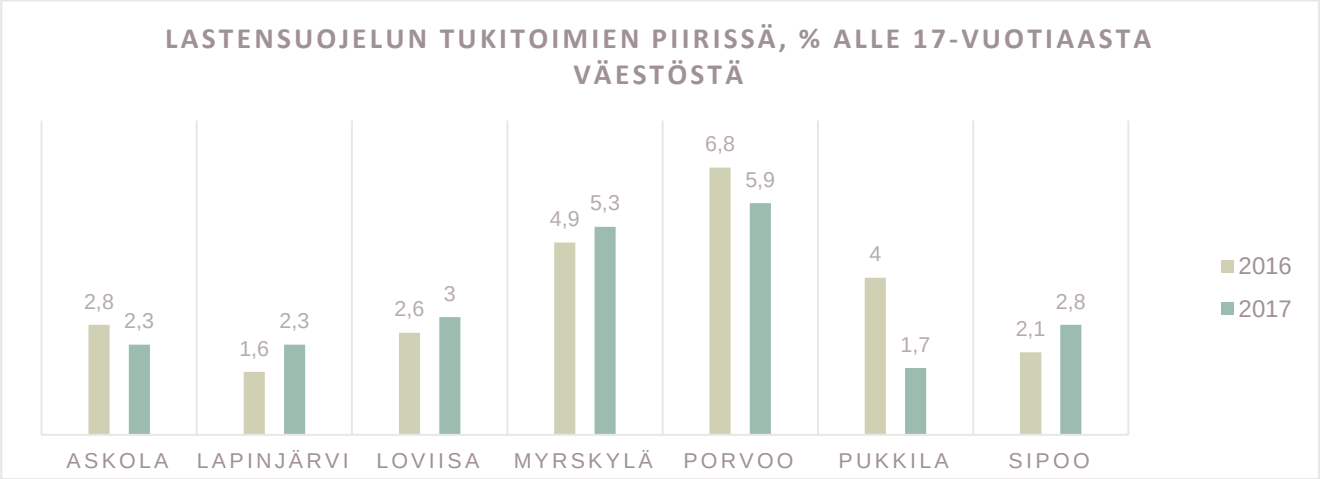
Kaavio 7. Lasten pientuloisuusaste 2016. Sotkanet.

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna. Askolaa ja Myrskylää lukuun ottamatta muiden kuntien sijoitus on heikentynyt vuoteen 2015 verrattuna. Pientuloisuus on kuormittava tekijä koko perheelle ja saattaa aiheuttaa turvattomuutta ja ulkopuolisuuden tunnetta sekä lisätä syrjäytymistä.

Nuorten työllisyystilanne on alueella koko maan keskiarvoa parempi. Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus työvoimasta oli 31.12.2016 koko maassa 17,3 %, kun Itä-Uudenmaan kunnista korkein nuorisotyöttömien osuus oli Loviisassa 16,5 % ja alin Sipoossa 11,4 %. Lapsiperheistä toimeentulotukea sai koko maassa 9,1 % vuonna 2016 Itäisen Uudenmaan kunnista ainoastaan Myrskylässä (10,3 %) ja Loviisassa (9,3 %) oli maan keskiarvoa enemmän toimeentulotukea saavia lapsiperheitä.

Lasten henkistä hyvinvointia sekä heidän kokemusta omasta turvallisuudestaan on haasteellista määritellä. Ympäristö voi aiheuttaa turvallisuusriskejä puuttuvien julkisten liikenneyhteyksien vuoksi etenkin kouluikäisille ja sitä vanhemmille nuorille, jotka liikkuvat paljon esimerkiksi polkupyörillä ja mopoilla.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä oli vuonna 2017 koko maassa 4,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Itäisen Uudenmaan kunnista ainoastaan Porvoossa ja Myrskylässä oli koko maan keskiarvoa enemmän lapsia lastensuojelun avohuollon piirissä. Verrattuna vuoteen 2016 lastensuojelun avohuollon piirissä olevien lasten määrä on laskenut Askolassa, Porvoossa ja Pukkilassa, mutta noussut Lapinjärvellä, Loviisassa, Sipoossa ja Myrskylässä. Perheiden omat tuki- ja auttamisverkostot eivät usein riitä, vaan tarvitaan yhteiskunnan tukea jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

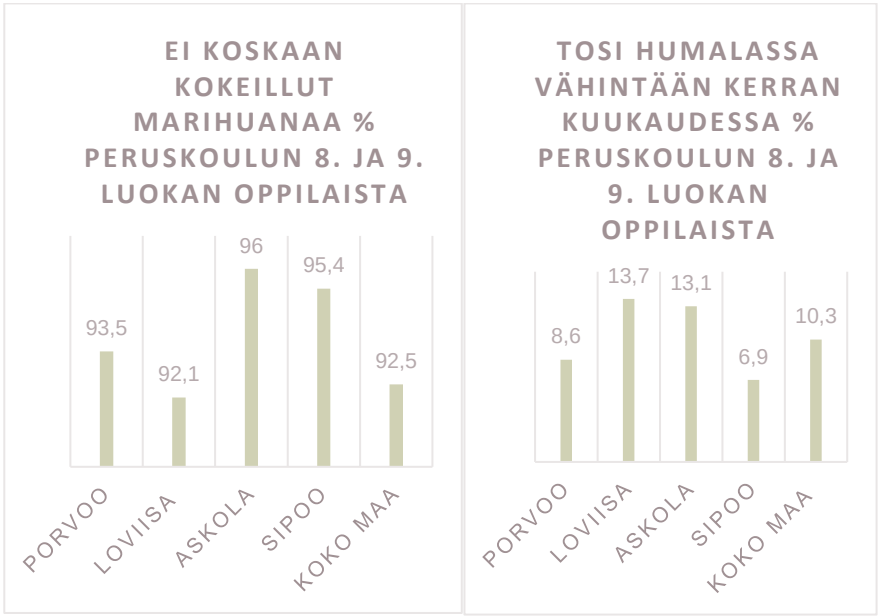
Kaavio 8. Lastensuojelun tukitoimien piirissä, % alle 17-vuotiaasta väestöstä. Sotkanet.

Turvallisuusriskit

Lasten ja nuorten kohdalla työryhmä on nostanut ohjelmaan kaksi teemaa, jotka muodostavat merkittäviä riskejä lasten ja nuorten turvallisuudelle. Näitä ovat päihteet ja psyykkinen hyvinvointi.

Päihteet

Nuorten päihteiden käyttö on merkittävä turvallisuusriski sekä terveydelle että nuoren kehitykselle. Päihtynyt henkilö on onnettomuusaltis ja riski liikenteessä. Lisäksi päihtyneet nuoret saattavat aiheuttaa turvattomuuden tunnetta lähiympäristössä (kaaviot 9 ja 10).

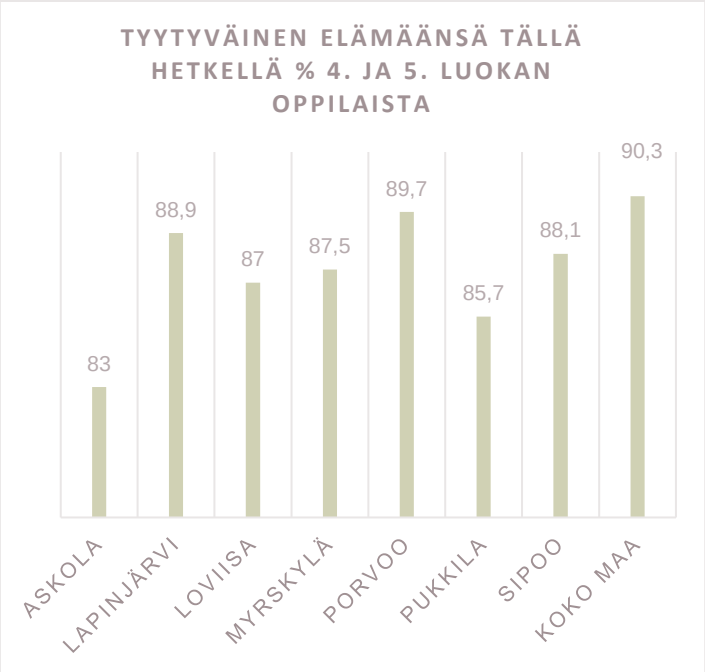
Kaaviot 9–10. Nuorten päihteiden käyttö. Kouluterveyskysely 2017. THL.

Vaikka kannabistuotteiden käyttö yleisesti on lisääntynyt viime vuosien aikana, valtaosa peruskoulun 8–9 luokkalaisista ei ole koskaan kokeillut niitä.

Nuorten humalahakuinen alkoholinkäyttö on Itä-Uudellamaalla jatkanut laskua edelliseen kouluterveyskyselyyn verrattuna. Laskusuunta on havaittavissa koko Suomessa.

Kouluterveyskyselyssä kuntakohtaiset tulokset saadaan oppilaitosten sijaintikuntien mukaan. Myrskylän ja Pukkilan ja Lapinjärven kuntakohtaisia tietoja ei ole saatavilla yläkoulujen osalta.

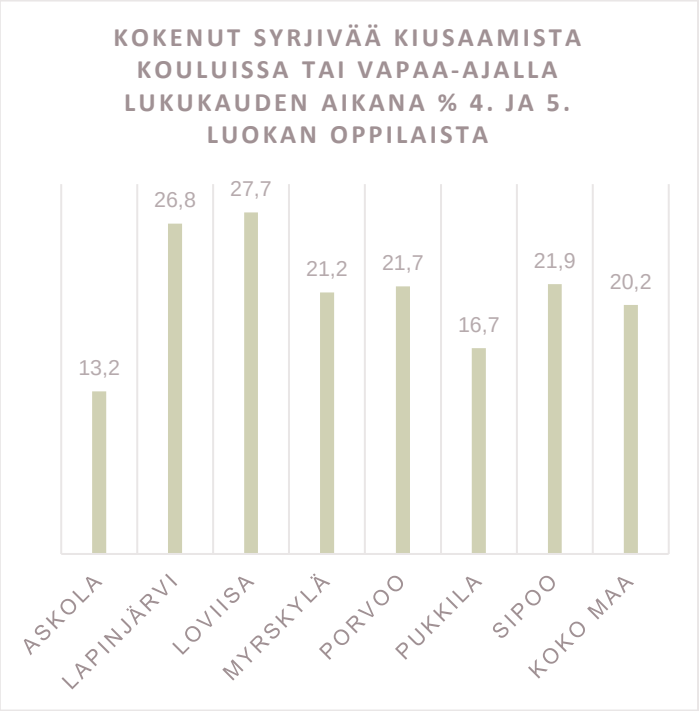
Nuorten psyykkinen hyvinvointi

Kaaviot 11–12. Nuorten psyykkinen hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2017. THL.

Valtaosa 4. ja 5. luokkien oppilaista on varsin tyytyväisiä elämäänsä ja yläkoulun oppilaat suhtautuvat tulevaisuuteen myönteisesti. Vain Loviisassa 8-9-luokkalaisten usko tulevaisuuteen on selkeämpi heikompi kuin maassa keskimäärin. On kuitenkin hyvä muistaa, että suuri osa nuorista suhtautuu tulevaisuuteen toiveikkaasti. Keskustelussa nuorten hyvinvoinnista on havaittavissa ongelmakeskeinen lähestymistapa sen sijaan, että asiaa lähestyttäisiin myönteisistä ja voimavarakeskeisistä näkökulmista.

Kaaviot 13–14. Kiusaaminen. Kouluterveyskysely 2017. THL.

Kouluterveyskyselyn mukaan Loviisassa, Askolassa ja Sipoossa esiintyy koulukiusaamista koko maan keskiarvoa enemmän 8. ja 9. luokan oppilailla.

Koulukiusaamisen tiedetään heikentävän sekä psyykkistä että fyysistä hyvinvointia. Se on yksi syrjäytymisen riskitekijöistä ja voi pahimmassa tapauksessa johtaa ääritekoihin. Alueella on pyritty ehkäisemään koulukiusaamista erilaisilla konkreettisilla toimenpiteillä, esimerkiksi KiVa Koulu -ohjelmaa käyttämällä. Kouluterveyskyselyn tulokset osoittavat ehkäisevän työn tarpeellisuuden.

Työikäisten turvallisuus

Itäisellä Uudellamaalla työikäisten (15–64-vuotiaat) osuus väestöstä vaihtelee eri kunnissa välillä 56,4 % - 63,4 %. Suomessa väestöllinen huoltosuhde heikkenee vuodesta toiseen johtuen pienenevästä määrästä työikäisiä. Itä-Uudenmaan väestöllinen huoltosuhde on 63 (sataa työikäistä kohden on 63 huollettavaa). Koko maassa huoltosuhde on 60,1.

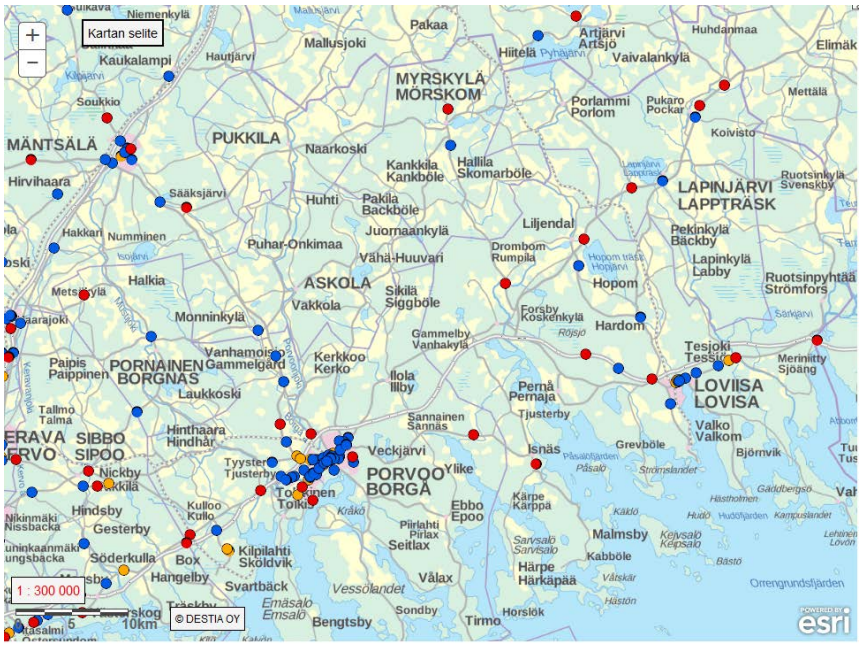
Turvallisuusriskit

Työikäisten turvallisuuden tarkastelussa on nostettu esiin liikenneturvallisuus, työttömyys, väkivaltarikokset ja päihteiden käyttö.

Aikuisväestön liikenneturvallisuus

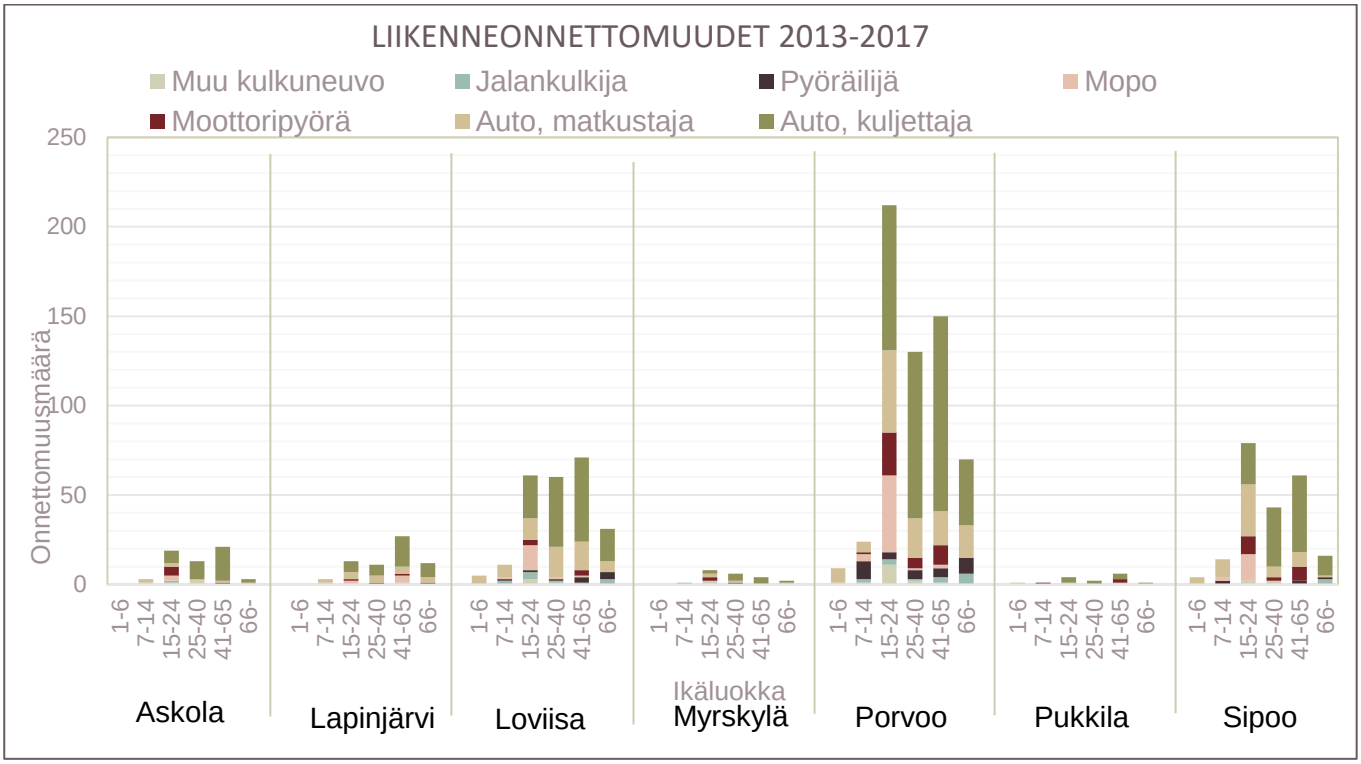
Nuoren riski joutua liikenneonnettomuuteen on huolestuttavan korkea ikävuosina 15 – 24, mutta sen jälkeen koko keski-iän henkilövahinkoihin johtaneet liikenneonnettomuudet ovat lähes vakiotasolla. Tämän jälkeen liikenneonnettomuuksien määrä alkaa laskea, mutta luotettavaa tietoa ei onnettomuuksien määrästä suhteutettuna liikennesuoritteeseen ei ole saatavissa itäisen Uudenmaan

kuntien osalta. Lähes kaikissa aikuisväestön onnettomuustapauksissa osalliset ovat joko auton kuljettajia tai matkustajia. Itä-Uudenmaan alueella vuosittain noin **120** 25 – 65- vuotiasta henkilöä joutuu liikenneonnettomuuteen, jossa seurauksena on henkilövahinko. Kuolemantapausten määrä vaihtelee vuosittain, esimerkiksi vuonna 2017 tieliikenteessä kuoli 11 henkilöä. Kaikissa tieliikenneonnettomuuksista noin 5 %:ssa joku osallisista oli ollut alkoholin vaikutuksen alainen.

Kuva 6. Liikenneonnettomuuksien keskittyminen Itä-Uudenmaan alueella 2013 – 2017. Punainen vastaa kuolemaan johtanutta onnettomuutta, sininen vähintään 2 loukkaantumiseen johtanutta onnettomuutta ja keltainen vähintään 5 aineelliseen vahinkoon johtanutta onnettomuutta. Destia Oy.

Valtakunnallisella tasolla liikenneturvallisuustyössä tavoitteena on muun muassa se, ettei kenenkään tarvitsisi joutua sivulliseksi liikennetapaturman uhriksi. Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästä vain paikallisin toimin, vaan sen saavuttaminen edellyttää lukuisia valtakunnan tason toimenpiteitä. Paikallisia toimenpiteitä voivat olla esim. hoitoon pääsyn nopeuttaminen onnettomuuden jälkeen, erilaiset liikenneympäristön parannustoimet, nopeusrajoitukset sekä niiden ja muiden liikennerikkomusten valvonta. Lisäksi ajoterveyden seuranta tulee jatkossa olemaan entistä tärkeämpää.

Kaavio 15. Liikenneonnettomuudet 2013–2017. Poliisin tietoon tulleet henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet kunnittain, lukumäärä yhteensä ikäluokittain. Destia Oy.

Työttömyys

Työttömyyteen liittyy säännönmukaista kausivaihtelua. Työttömyys lisääntyy yleensä kesäisin ja vuodenvaihteessa johtuen esim. koulujen päättymisestä ja määräaikaisten työsuhteiden loppumisista. Koko maassa oli tammikuun 2018 lopussa työttömänä työnhakijana lomautetut mukaan lukien 238 000 henkilöä ja työttömyysaste oli 8,8 %. Edellisvuoden tammikuussa työttömyysaste oli 9,2 %. Tammikuussa 2018 työllisiä oli 71 000 enemmän kuin vuoden 2017 tammikuussa.

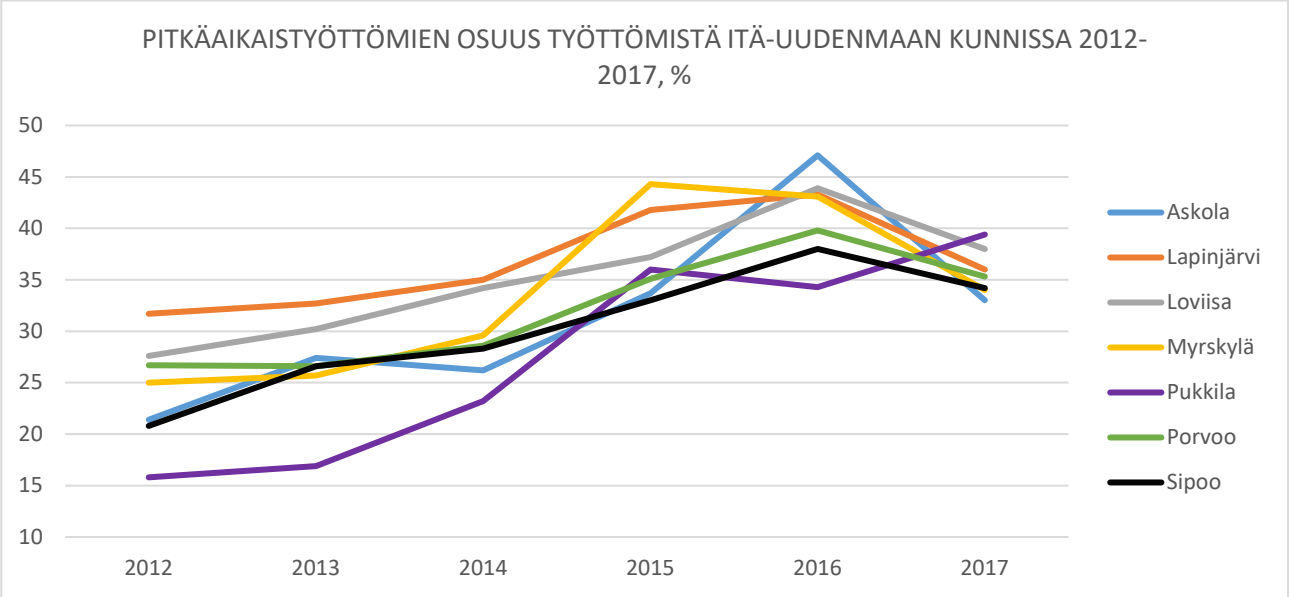
Uudenmaan ELY-keskuksen alueella oli tammikuun lopussa 78 818 työtöntä työnhakijaa kokoaikaisesti lomautetut mukaan lukien. Edelliseen kuukauteen verrattuna työttömien määrä vähentyi 1 927 henkilöllä. Vuoden aikana eli tammikuusta 2017 tammikuuhun 2018 työttömien määrä laski 13 730 henkilöllä (-14,8 %). Työttömyysaste oli Uudenmaan ELY-keskuksen alueella tammikuussa 9,3 %.

Työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain vuosina 2015–2018

	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		30.6.2018	
	%	näistä > 1 v.	%	näistä > 1 v.	%	näistä > 1 v.	%	näistä > 1 v.
Askola	10,3	33,7	8,3	37,1	7,2	34,1	6,8	28,7
Lapinjärvi	14,2	41,8	11,1	43,3	10,0	36,0	8,5	36,2
Loviisa	14,6	37,2	12,3	43,9	10,8	38,0	10,7	33,0
Myrskylä	14,4	44,3	13,6	43,1	12,7	33,9	11,2	39,0
Porvoo	11,4	35,1	10,2	39,8	9,4	35,3	8,8	32,7
Pukkila	9,1	36,0	10,6	34,3	10,0	39,4	9,5	39,3
Sipoo	7,3	33,0	7,4	38,0	6,1	34,2	6,0	31,5

Taulukko 4. Työttömyysaste ja pitkäaikaistyöttömien osuus kunnittain vuosina 2015–2018. Uudenmaan ELY-keskus. Työllisyyskatsaus kesäkuu 2018.

Valtakunnallisesti ennakoidaan, että talouden ja työllisyyden nousujohtoinen kehitys jatkuu. Positiiviset näkymät kattavat käytännössä koko maan, eikä millään alueella nähdä merkkejä kasvun taittumisesta. Työttömyyden lasku on jatkunut kaikilla alueilla ja pitkäaikaistyöttömyys sekä nuorten työttömyys ovat helpottuneet.

Kaavio 16. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä Itä-Uudenmaan kunnissa 2012–2017, %. TEM, ELY: Alueelliset kehitysnäkymät 2/2017 25.9.2017.

Tarkastelupäivä on vuosittain 31.12.

Kuntien vastuu työttömistä

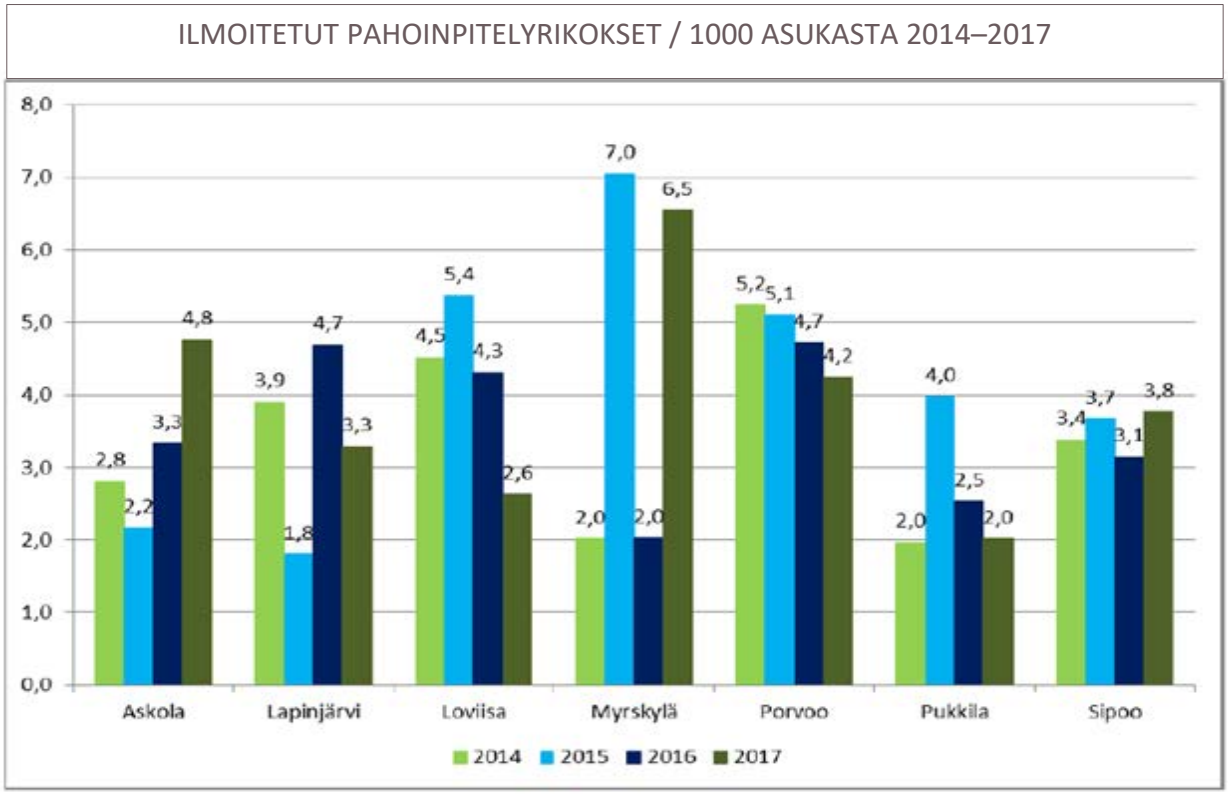
Vuoden 2015 alussa voimaan tullut laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (183/2014) korostaa kuntien roolia ja vastuuta pitkäaikaistyöttömien aktiivisessa hoidossa. Sen keskeisenä tavoitteena on vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä. Monialaisen yhteispalvelun tulevaisuus maakuntauudistuksen yhteydessä on vielä avoinna. Vastuu työttömyyden hoidosta tulee siirtymään ainakin osittain maakunnille.

Kuntien rooli työmarkkinatukien maksajana on kasvanut 1.1.2015 alkaen tapahtuneen lakimuutoksen myötä. Kunnan osuus kustannuksista on 300 työttömyyspäivän jälkeen 50 %.

Työmarkkinatuen kuntaosuus kasvoi Itä-Uudenmaan kunnissa huippuunsa vuosina 2015 ja 2016. Vuonna 2017 maksuosuudet ovat lähteneet laskuun.

Pahoinpitelyt

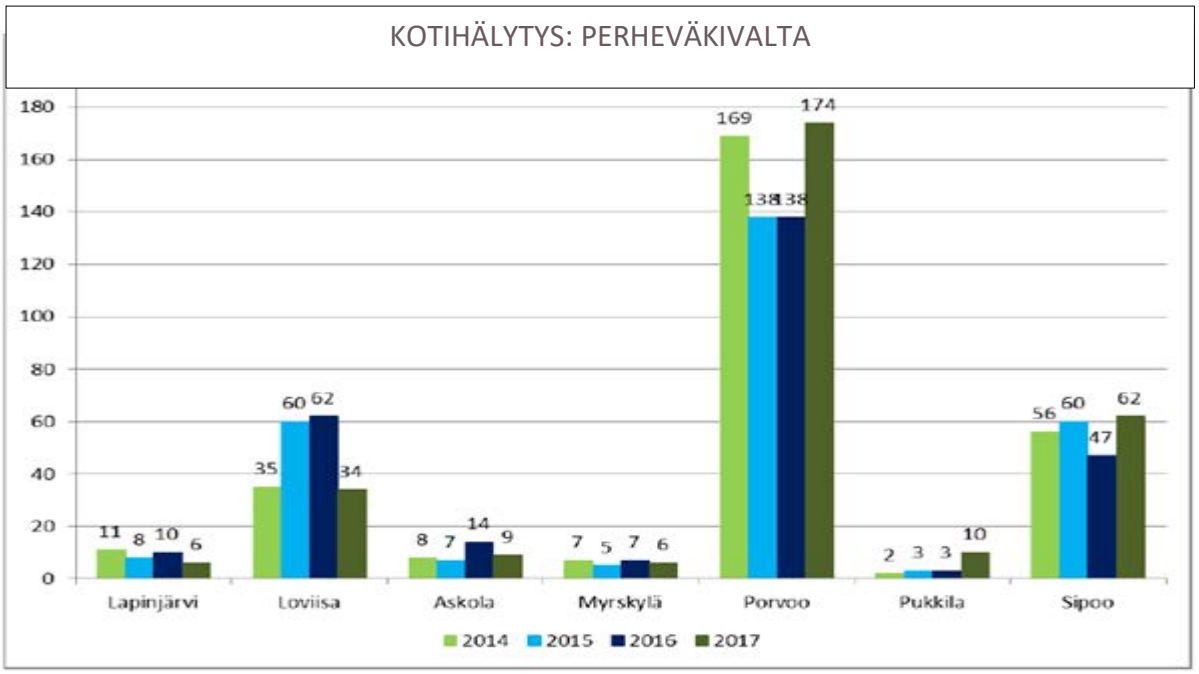
Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikosten määrät antavat kuvaa siitä, miten paljon väkivaltaa kunnassa on (kaavio 17). Vaikka piilorikollisuuden määrä kaikesta väkivaltarikollisuudesta on suuri (80–85 %), on useimmissa kunnissa niin paljon poliisiin tietoon tullutta väkivaltaa, että luvut ovat vertailukelpoisia.

Kaavio 17. Ilmoitetut pahoinpitelyrikokset / 1000 asukasta 2014–2017. Poliisin tilastotietojärjestelmä.

Toiselle tehty tahallinen, oikeudeton ruumiillinen väkivalta, kivun aiheuttaminen, terveyden vahingoittaminen tai tiedottomaan tilaan saattaminen on pahoinpitelyä. Pahoinpitelyrikokset jaetaan rikoslaissa vakavuusasteeltaan kolmeen tekomuotoon: pahoinpitelyyn, lievään pahoinpitelyyn ja törkeään pahoinpitelyyn. Sukupuolen mukaan väkivaltakokemusten ikäryhmittäinen jakautuminen on suunnilleen samanlainen; sekä miehillä että naisilla riski joutua väkivallan uhriksi on suurin 15–24-vuotiaana. Uhritutkimusten mukaan miehet joutuvat väkivallan uhriksi yleisimmin ravintoloissa, kadulla tai työssä, naiset puolestaan työssä.

Lähisuhde- ja perheväkivaltaa on kaikki perhe- tai lähisuhteessa tapahtuva, yhden perheenjäsenen toiseen kohdistama fyysinen, seksuaalinen tai psyykkinen väkivalta tai sen uhka. Väkivaltaisia ovat teot, jotka tehdään vastoin uhrin tahtoa ja jotka aiheuttavat tälle kärsimystä. Suurin osa perheväkivallasta tapahtuu yksityisillä paikoilla, tekijä kuuluu uhrin lähipiiriin ja väkivalta on usein toistuvaa.

Kaavio 18. Kotihälytys: perheväkivalta. Poliisin tilastotietojärjestelmä.

Perheväkivaltatapauksista tehdyt rikosilmoitukset seuraavat vahvasti kuntien väkilukuja. Pienimmissä kunnissa tapauksia on vain muutamia (kaavio 18).

Valtakunnallisesti väkivallan ja sen riskitekijöiden tunnistaminen ja varhainen puuttuminen niihin sekä väkivallan uusiutumisen ehkäisy ovat keskeisiä periaatteita väkivallan vähentämistyössä. Väkivallan vähentämisen tulee tapahtua integroidussa, viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyössä. Väkivallan vähentämisen onnistuminen edellyttää tiettyjen taustaehtojen toteutumista yhteiskunnassa. Syrjäytymisen ehkäiseminen, syrjäytyneiden integroiminen ja hyvinvointipalvelut ovat tärkeitä väkivallan vastaisessa työssä. Mielenterveydellä ja mielenterveyspalveluilla on keskeinen merkitys. Lisäksi tarvitaan kulttuurin muutosta; väkivaltaa ei tule hyväksyä missään muodossa.

Paikallisella tasolla sosiaaliviranomaisilla on iso rooli väkivallan taustatekijöiden torjumisessa, mutta myös kolmas sektori voi toimia apuna sosiaalisten ongelmien torjumisessa. Julkiset pahoinpitelyt liittyvät usein päihteiden käyttöön ja anniskeluravintoloiden yhteyteen. Näiden kohteiden tunnistamisella ja yhteistyöllä viranomaisten sekä yrittäjien kanssa voidaan yrittää myös vähentää väkivallan määrää.

Turvakotipalveluista säädetty laki astui voimaan 1.1.2015. Laki siirtää turvakotien rahoituksen valtion vastuulle, ja toimintaa ohjaa sosiaali- ja terveysministeriö. Turvakotipaikkojen määrä tulee lisääntymään Suomessa. Lain tavoitteena on kehittää laadukkaita ja kokonaisvaltaisesti turvakotiasiakkaita huomioon ottavia turvakotipalveluja. Turvakotipalvelut on tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivaltaa kohdanneille tai sen uhan alla eläville henkilöille, niin naisille kuin miehillekin yksinään tai yhdessä heidän alaikäisten lastensa kanssa. Turvakodit tarjoavat suojaa ja akuutin kriisiavun lähisuhdeväkivaltaa kohdanneelle henkilölle.

Päihteiden käyttö

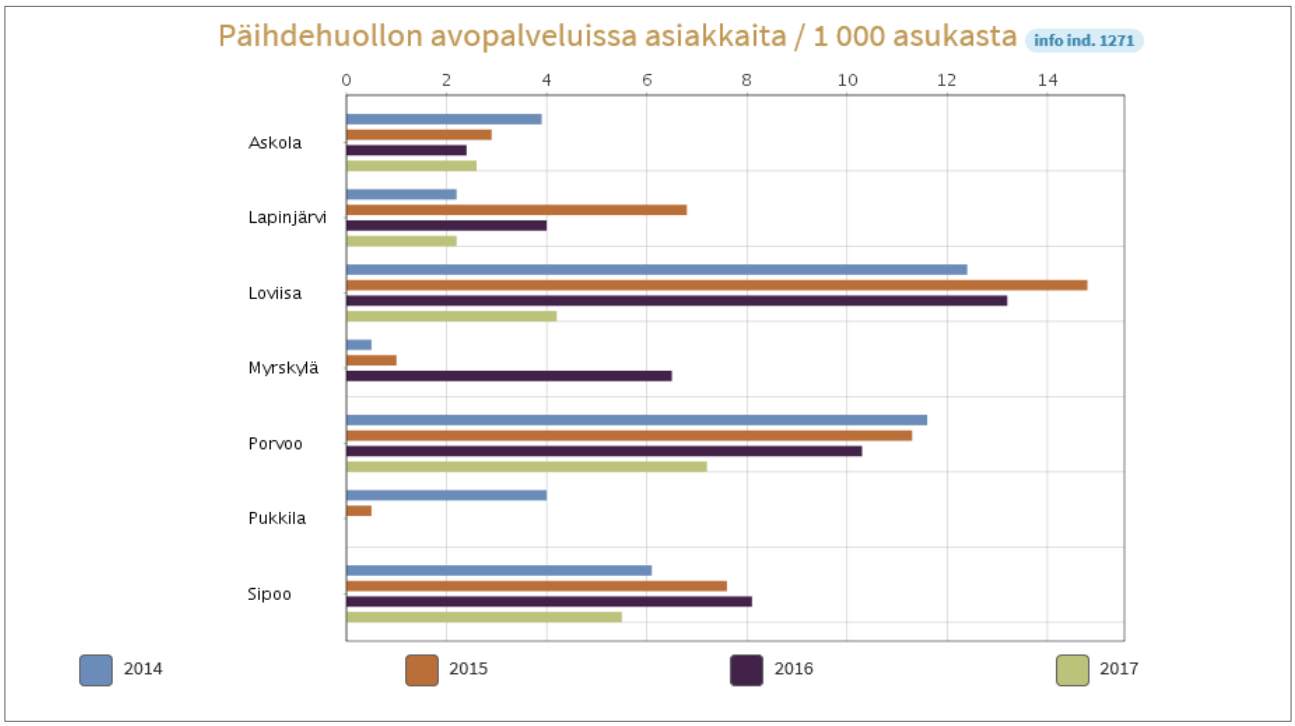
Alkoholi on yleisin yksittäinen tekijä tapaturmien, onnettomuuksien ja väkivallan taustalla. Liikenneonnettomuuksien lisäksi se liittyy myös muihin onnettomuuksiin kuten kaatumisiin ja putoamisiin sekä myrkytyksiin ja hukkumisiin. Työikäisen väestön tapaturmissa päihteet ovat mukana noin kahdessa kolmesta tapaturmakuolemista. Eräänä turvallisuutta uhkaavana haasteena on alkoholisidonnainen väkivalta, joka on myös keskeinen syy henkirikoksiin. Päihteiden ongelmakäyttö on usein myös yhteydessä syrjäytymiseen, mikä voi aiheuttaa ajautumista yhteiskunnan ulkopuolelle tai rikollisuuteen.

Sekä alkoholi- että huumehaittakustannukset muodostuvat pääosin haittojen hoitamisesta ja korjaamisesta. Ehkäisevän päihdetyön osuus kustannuksista on noin prosentin verran. Hyvän sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen edellyttää alkoholin käytön hillitsemistä ja panostusta ehkäisevään päihdetyöhön. (Lähde: THL).

Ehkäisevällä päihdetyöllä vaikutetaan

- päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin
- päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja riskitekijöihin
- päihteiden käyttötapoihin, saatavuuteen, tarjontaan ja haittoihin.

Kokemusasiantuntijat ja kolmas sektori tulee ottaa mukaan paikalliseen päihdepalvelujen kehittämis-, suunnittelu- ja toteuttamistyöhön.

Kaavio 19. Päihdehuollon avopalveluiden asiakkaat/1 000 asukasta. Sotkanet.

Ikäihmisten turvallisuus

Sisäasiainministeriö on julkaissut 18.3.2011 Ikääntyneiden turvallisuusohjelman, ohjelman päivitys julkaistiin tammikuussa 2018. Turvallisuusohjelmana keskeinen viesti on, ettei ikääntyneiden turvallisuus paranevain vain sisäisen turvallisuuden viranomaisten toimin vaan enemminkin tiiviissä ja laajapohjaisessa yhteistyössä eri viranomaistahojen ja järjestöjen kanssa. Turvallisuutta pitää parantaa asiakaslähtöisesti ottaen huomioon ikääntyneiden toiveet ja tarpeet.

Väestöennuste 2015, yli 65–vuotiaat itäisellä Uudellamaalla						
	2015	2020	2025	2030	2040	**Väestön kasvu**
65 – 74 -vuotiaat	11 477	12 513	11 992	12 557	12 488	**1 011**
75 – 84 - vuotiaat	5 546	6 815	9 199	10 178	10 671	**5 125**
85 - vuotiaat	2 236	2 517	2 925	3 820	6 064	**3 828**
Yhteensä	**21 274**	**23 865**	**26 141**	**28 585**	**31 263**	**9 989**

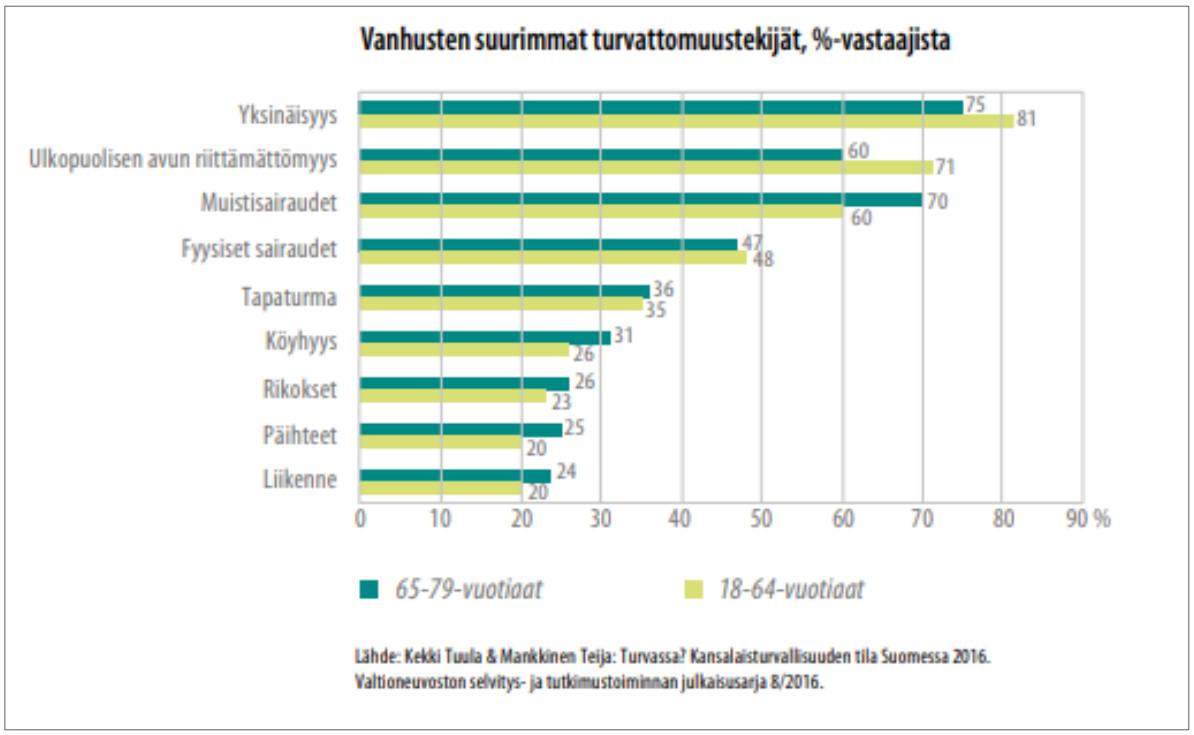
Taulukko 5. Väestöennuste 2015, yli 65–vuotiaat itäisellä Uudellamaalla. Tilastokeskus.

Turvallisuusriskit

Ihmisten turvattomuuden tunne saattaa lisääntyä iän myötä siitä huolimatta, että ikääntyneen riski joutua esimerkiksi rikoksen kohteeksi on varsin pieni. Aiemmin hyvä turvallisuus voitiin nähdä uhkien poissaolona. Nykyisin myös se, miten koemme eri ilmiöt, on osa turvallisuutta.

Ikääntyneiden turvallisuuden tärkeimmiksi asioiksi on nostettu lähiympäristön turvallisuus, yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen.

Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa 2016 -tutkimuksen mukaan vanhusten suurimpina turvattomuustekijöinä nähtiin yksinäisyys, ulkopuolisen avun riittämättömyys sekä muistisairaudet. Avovastauksissa mainittiin erityisesti huijaukset, petokset ja hyväksikäyttö, mitkä kuuluvat taulukossa mainittuihin rikoksiin sekä läheisten välinpitämättömyys yhdistettynä huonoihin vanhusten palveluihin, minkä seurauksena vanhukset kärsivät heikkolaatuisesta ravinnosta, väärästä lääkityksestä sekä peloista. Iäkkäiden itsensä kokemat turvattomuustekijät ovat samansuuntaisia heitä nuorempien vastaajien kanssa. Tosin ikääntyneet (65–79 -vuotiaat) nimesivät muistisairaudet suuremmaksi uhkaksi kuin ulkopuolisen avun riittämättömyyden. Lisäksi he arvelivat 18–64-vuotiaita useammin päihteiden, liikenteen, rikosten, köyhyyden, tapaturmien ja muistisairauksien uhkaavan vanhusten turvallisuutta.

Kaavio 20. Vanhusten suurimmat turvattomuustekijät. Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa 2016 -tutkimus.

Yksinäisyys ja osallisuus

Yksinäisyyden negatiiviset vaikutukset saattavat olla hyvin merkittäviä. Tutkimustulosten mukaan yksinäisyys altistaa useille ongelmille ja voi johtaa jopa laitoshoidon tarpeeseen.

Yksinäisyys on hyvin henkilökohtainen kokemus ja yksinäisyyttä voi tuottaa hyvin erilaiset asiat. Yksinäisyys nousee omasta kokemuksesta, mutta siihen voi vaikuttaa myös esimerkiksi mahdollisuuksien puute viettää aikaa muiden ihmisten kanssa. Yksinäisyyteen voivat vaikuttaa monet asiat, kuten muutokset elämässä, läheisten ihmisten vähäisyys, läheisen kuolema, pelot ja ennakkoluulot, sairastelu, muistiongelmat, asuinpaikka ja rahavaikeudet.

Eri järjestöjen tarjoama ystävätoiminta on tärkeä keino auttaa vähentämään ikääntyneiden yksinäisyyttä. Myös etsivän ja löytävän vanhustyön avulla tavoitetaan yksinäisiä, palveluiden tarpeessa olevia ikääntyneitä. Etsivää työtä on tehty sen eri vaiheissa niin seurakuntien, kuntien kuin järjestöjen yhteistyönä.

Tapaturmat

Tapaturmat ovat suomalaisten neljänneksi yleisin kuolemansyy. Tapaturmakuolleisuus on Suomessa selvästi korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja luku on lähes kaksinkertainen verrattuna EU:n keskiarvoon. Iäkkäiden tapaturmista yleisimpiä ovat kaatumiset tai matalalta putoamiset, joita on noin 80 % tapaturmista.

Kuolinsyynä tapaturmainen kaatuminen tai putoaminen

	v. 2011	v. 2014	v. 2016
Yli 65-vuotiaat	992	991	1 046
Koko väestö yht.	1 212	1 141	1 196

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt [verkkojulkaisu]

Taulukko 6. Kuolinsyynä tapaturmainen kaatuminen tai putoaminen. Suomen virallinen tilasto SVT.

Asumisen turvallisuuden parantaminen on tärkeää, sillä ikääntyneiden tapaturmat sattuvat usein kotona tai lähiympäristössä.

Tapaturmien ehkäisyllä voidaan merkittävästi vaikuttaa ikääntyneiden elämänlaadun ja toimintakyvyn parantamiseen. Tällöin ikääntyneet voivat toiveidensa mukaisesti asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tasapainon hallinta on keskeinen edellytys liikkumiskyvylle.

Paloturvallisuus

Ikääntyneiden asuntojen paloturvallisuudessa on usein kehitettävää, eikä ikääntynyt itse välttämättä huomaa näitä puutteita tai pysty toimimaan niiden poistamiseksi. Esimerkiksi katossa olevan palovaroittimen pariston vaihtaminen voi olla ikääntyneelle vaikeaa. Palokuolemien määrä Suomessa on suhteessa muiden Länsi-Euroopan maiden palokuolemiin huomattavan suuri. Suomessa kuolee tulipaloissa enemmän ihmisiä kuin muissa Pohjoismaissa. Suurten ikäluokkien ikääntyessä palokuolemien määrän on ennustettu Suomessa edelleen kasvavan.

Palokuolemat iän mukaan luokiteltuna:

Ikä	v. 2011	v. 2014	v. 2016
60–69 v.	18	22	27
70–79 v.	9	14	12
yli 80 v.	5	5	7
Koko väestö yht.	66	86	81

Lähde: Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

Taulukko 7. Palokuolemat iän mukaan luokiteltuina. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO.

Yksilöön kohdistuva väkivalta

Kansallisen rikosuhritutkimuksen viitekehyksessä eläkeikäisten turvallisuus näyttäytyy myönteisessä valossa. Kansallinen rikosuhritutkimus osoittaa, että 65–74-vuotiaat kokevat olennaisesti vähemmän väkivaltaa ja uhkailua kuin nuoremmat ikäryhmät.

Eräiden rikosten uhrit:

Eräiden rikosten uhrit	v. 2011	v. 2014	v. 2016
Pahoinpitelyrikokset yht.			
yli 65-vuotiaat	730	815	870
koko väestö yht.	39 277	32 138	32 969
Ryöstörikokset yht.			
yli 65-vuotiaat	102	116	103
koko väestö yht.	1 718	1 784	1 743

Lähde: StatFin-tilastotietokanta

Taulukko 8. Eräiden rikosten uhrit. StatFin-tilastotietokanta.

Ikääntyneiden heikkoa asemaa käytetään kuitenkin hyväksi rikollisessa ja epäeettisessä mielessä. Tämä ilmenee etenkin erilaisena ”pakkomyyntinä”, kuten puhelinmyynnin epäeettisinä muotoina tai tarpeettomien tuotteiden tai palveluiden myyntinä, kuten turhat kotiremontit ja tarpeettomat vakuutukset. Ikääntyneitä on huijattu esimerkiksi sijoitustoimintaan liittyen, heiltä on viety salasanoja sekä pankkitunnuksia urkkimalla, he ovat joutuneet ryöstön kohteeksi muun muassa ”valepoliisien” tai katuryöstäjien taholta. Myös uudet kaltoinkohtelun muodot, kuten nettirikollisuus ja – petokset koskettavat yhä useammin myös ikääntyneitä.

Vapaaehtois- ja kylätoiminta osana turvallisuustyötä

Ikääntyvä yhteiskunta on uudenlainen toimintaympäristö, jossa järjestö- ja vapaaehtoistoiminta hakee paikkaansa. Ikääntyvä väestö on nähtävä voimavarana, joka on monikasvoinen, yhä koulutetumpi ja yhä terveempi. Ikääntyvät ovat järjestö- ja vapaaehtoistyön suuri potentiaali ja tutkimukset osoittavat, että vapaaehtoiseen toimintaan osallistuminen on tärkeä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisen väline.

Ikääntyneiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä kolmatta sektoria on pidetty erityisen tärkeänä voimavarana, sillä kolmannen sektorin järjestöt ja yhdistykset voivat tarjota ikääntyneille vapaaehtoistoiminnan kautta avun ja tuen ohella myös mielekästä tekemistä, yhteisöllisyyttä ja yhteiskunnallista osallisuutta.

Kyläyhdistyksillä ja muilla maaseudun toimijoilla on merkittävä rooli järjestämällä kylissä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyviä koulutuksia ja tapahtumia yhdessä esim. SPEKin, SPR:n ja vastaavien kanssa. Kylien omat turvallisuussuunnitelmat luovat hyvän pohjan eri yhdistysten toiminnalle oman kylän turvallisuuden suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

6 Kehittämistoimenpiteet

Turvallisuusohjelman keskeiset teemat on esitetty oheisessa taulukossa toimenpidesuosituksineen. Taulukossa näkyvät myös seurannassa käytettävät mittarit.

Alla olevassa taulukossa ovat koottuina toimenpidesuositukset, jotka toimivat runkona paikalliselle turvallisuusohjelman toimeenpanolle. Toimenpidesuositukset on jätetty laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta kuntakohtaisten suunnitelmien teko olisi mahdollista. Jokainen kunta laatii oman suunnitelmansa näiden toimenpiteiden käytännön toteutuksesta ja resursoinnista kunnan ja sen asukkaiden tarpeet huomioon ottaen. Kuntien tulee myös määritellä toimenpiteille vastuutahot.

Kohderyhmä	*Tavoite*	*Toimenpide*	*Seuranta*
Kunnan asukkaat	Turvallisuuden tunteen lisääminen osallisuuden ja koulutuksen kautta	Turvallisuuskävelyt Kylien ja asuinalueiden asukkaat laativat omia turvallisuussuunnitelmia Turvallinen kylä -tapahtumia	Lukumäärä/kunta Turvallisuuskyselyjen tulokset (kuntien ja kylien omia) Kyläturvallisuussuunnitelmien määrä, toteutuminen ja päivittäminen Toteutuneiden tapahtumien ja osallistujien lukumäärä
	Yhteisöllisyyden vahvistaminen	Toimijoiden säännöllinen ja tavoitteellinen yhteistyö (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori yhdessä), esim. asukkaiden toimintamahdollisuuksien lisääminen, toimitilojen tarjoaminen, resurssien lisääminen Organisoitu Naapuri-apu, kylätalkkarit	Turvallisuuskyselyjen tulokset (kuntien ja kylien omia) Kuntien oma seuranta Toiminnan määrä ja laatu kylissä
	Huomioidaan tietotekniikan /ICT ympäristön riskit tulevaisuudessa	Ennaltaehkäisevä tiedottaminen ja ohjeistaminen Turvallisen nettikäyttäytymisen kurssien järjestäminen, turvallisuusillat	

Kohderyhmä	*Tavoite*	*Toimenpide*	*Seuranta*
	Vuorovaikutteinen viestintä	Kuntien ja viranomaisten monikanavainen tiedotus Selkeä verkkoviestintä Kuntien omilla verkkosivuilla turvallisuuteen liittyvä sivu Kylien verkkosivuilla on oman kylän turvallisuus-suunnitelma sekä ”turvallisuuskortti” jossa kaikki tärkeät yhteystiedot liittyen asukkaiden turvallisuuteen	Viestintätapahtumien määrä Viestintäkanavien määrä Kyläturvallisuussuunnitelmien määrä Päivitetyt suunnitelmat ovat kyläläisten saatavilla
Lapset ja nuoret	Lapsiperheiden hyvinvoinnin seuranta	Vanhemmuuden vahvistaminen ja ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti	Kouluterveyskysely THL:n lastensuojelua koskevat tilastot THL:n tilastot toimeentulotukea saaneista lapsiperheistä
	Nuorten päihteidenkäytön vähentäminen	Kuntien toimenpiteet joilla vahvistetaan nuorten päihteetöntä tasapainoista elämää Esimerkki: Osallistava ja monimuotoista päihdekasvatusta eri-ikäisille	Kouluterveyskyselyn tulosten seuranta (nuorten ja huumeiden käyttö)
	Lasten ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin vahvistaminen	Matalakynnyksen palveluiden edelleen kehittäminen ja siihen liittyen perhekeskustoimintamallin käyttöönotto. Nuorten varhaisten psykiatristen palveluiden kehittäminen yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa, esimerkiksi IPC-malli Riskikäyttäytymisen varhainen tunnistaminen ja yksilöity riittävä tuki monialaisena viranomaisyhteistyönä	Kouluterveyskyselyn tulosten seuranta (nuorten koettu toiveikkuus ja koulukiusaaminen) Hyvien käytäntöjen hyödyntäminen ja juurruttaminen kiusaamisen estämiseksi Nuorisotyöttömyystilastojen seuranta

Kohderyhmä	*Tavoite*	*Toimenpide*	*Seuranta*
Työikäiset	Pari- ja lähisuhdeväkivallan vähentäminen ja ennaltaehkäisy	Marak-työskentelymallin (moniammatillinen riskinarviointi) vakiintumisen tukeminen ja edistäminen itä Uudellamaalla Koulutukset, materiaalit, yhteiset kokoukset ja kehittämistyö.	Moniammatillisen ryhmän käsittelyssä olleiden parisuhdeväkivaltatapahtumien määrän seuranta, alueellisesti ja kunnittain.
	Päihdehaittojen ehkäiseminen	Päihde- ja mielenterveys-ohjelmien toimenpiteet	Indikaattoreiden seuranta ja näiden hyödyntäminen strategisessa suunnittelussa
	Työttömyyden aiheuttaman turvattomuuden ja syrjäytymisen vähentäminen	Työttömien aktivointi ja kuntoutus kunnan ja yhteistyötahojen toimenpitein Kolmannen sektorin aktivoiminen Esimerkki: Yhteistyösopimukset kolmannen sektorin kanssa	ELY-keskuksen työttömyystilastot Työmarkkinatuen kuntaosuudet Aktivointiasteet
	Liikenneturvallisuuden parantaminen	Asenteiden muuttaminen, tiedon lisääminen esim. päihteiden käytön vaikutuksista tai väsymyksen vaikutuksesta ajokykyyn.	Liikenneturvallisuustilastot
Ikäihmiset	Yksinäisyyden vähentäminen	Eri toimijoiden yhteistyö, julkinen sektori ja vapaaehtoistahot ja -toiminta, yhdistykset, seurakunnat ym. Esimerkiksi uudet hyvinvointitoimintamallit (Kävely-ja kulttuurikamu-toiminta, kummivanhus, Terveyttä kotiovelle) etsivä vanhustyö	Osallistuneiden määrä Kyselytutkimukset
	Tapaturmien ehkäisy kotona ja lähiympäristössä	Senioriliikunta ja tasapainoa parantava toiminta Kotihoitohenkilökunnan turvallisuusosaaminen paranee	Niiden iäkkäiden osuus, jotka ilmoittavat kaatuneensa kävellessä 12 viime kk aikana (%) Kaatumisista johtuneiden vuodeosastohoitopäivien määrä

	Turvallisuustietoisuuden lisääminen	Viranomaistahojen yhteistyö eläkeläisjärjestöjen kanssa ikäihmisten turvallisuustietoisuuden lisäämiseksi: - paloturvallisuus - kotitapaturmat - tietoturvallisuus - ikäihmisiin kohdistuvat rikokset	Tapaturmatilastot

7 Seuranta

Kuntien turvallisuustyön tavoitteena on turvallisten olosuhteiden luominen asukkailleen ja kunnassa oleskeleville. Turvallisuustyöhön tulee sitoutua kunnissa myös jatkossa.

Turvallisuustyö on tärkeä osa kuntastrategiaa. Turvallisuustunne on keskeistä hyvinvoinnin kannalta. Turvallisuussuunnitelman pääkohtien tulee sisältyä kuntien hyvinvointikertomukseen.

Kunnat laativat ohjelmakaudelle omat paikalliset toimenpideohjelmansa sen jälkeen kun niiden kunnanvaltuustot ovat syksyn 2018 aikana hyväksyneet Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelman 2018–2021. Turvallisuusohjelman toimenpiteiden suunnittelu ja toteutumisen seuranta tapahtuu kuntakohtaisten työryhmien ja seudullisen turvallisuustyöryhmän säännöllisesti pidettävissä kokouksissa.

8 Liitteet

Sisäministeriön julkaisu 15/2017 Hyvä elämä – turvallinen arki, valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017

Itäisen Uudenmaan Turvallisuuskyselyn tulokset 2018